

**BÁCS-KISKUN MEGYE
EGÉSZSÉGTURIZMUSÁNAK
FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA
HEALTH TOUR
HUSRB/1602/31/0084**

TARTALOM

1.	VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	2
1.1.	A FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ CÉLJA	2
1.2.	A FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ HELYE A PROJEKTBEN	2
1.3.	A FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ MÓDSZERTANI BEMUTATÁSA	3
2.	HELYZETELEMZÉS.....	3
2.1.	PIAC- ÉS KAPACITÁS KUTATÁS	3
2.1.1.	Kereslet és kínálat elemzés.....	3
2.1.2.	A wellness és az egészségturisztikai szolgáltatások elemzése	13
2.1.3.	A wellness és az egészségügyi turizmus lehetőségeinek összefoglalása	15
2.2.	A PIACI RÉSEK ÉS A FOGYASZTÓI ELVÁRÁSOK MEGHATÁROZÁSA	16
2.3.	A NEMZETKÖZI JÓ GYAKORLATOK ELEMZÉSE AZ EGÉSZSÉGTURIZMUSBAN	18
2.3.1.	A szomszédos országok fejlődésének feltérképezése az egészségturizmus területén ..	18
2.3.2.	A nemzetközi jó gyakorlatok értékelése	18
2.4.	PIACI LEHETŐSÉGEK MEGHATÁROZÁSA	21
2.4.1.	A megyei és a megyén kívülről érkező látogatók igényfelmérésének eredményei.....	21
2.4.2.	A szomszédos országok wellness és egészségügyi turisztikai lehetőségeinek összehasonlítása a megyéével	23
2.5.	A KÖZÖS KULTURÁLIS ÉRTÉKEK ÉS A HATÁR RÉGIÓK ÉRTÉKEI	26
3.	SWOT-ELEMZÉS	27
3.1.	AZ ÉRINTETT TERÜLET GAZDASÁGI, TÁRSADALMI ÉS JOGI SWOT-ELEMZÉSE	27
4.	FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ	34
4.1.	Vízió	34
4.2.	ALAPELVEK	37
4.3.	CÉLRENDSZER	38
4.4.	A CÉLRENDSZER ÉS A HELYZETELEMZÉS KÖZÖTTI KAPCSOLAT	39
4.5.	PRIORITÁSOK	40
5.	EGYÜTTMŰKÖDÉSEK.....	44
6.	FEJLESZTÉSI TERÜLETEK	46
7.	HOSSZÚ TÁVÚ FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓK.....	54
8.	SZERVEZETI MŰKÖDÉS ÉS ELLENŐRZÉS MEGVALÓSÍTÁSA	55
9.	EGYÉB FEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ KAPCSOLATOK	58
10.	TÁMOGATÁSOK LEHETSÉGES FORRÁSAI	62
11.	A KONCEPCIÓ HATÁRON ÁTNYÚLÓ HATÁSA	65

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

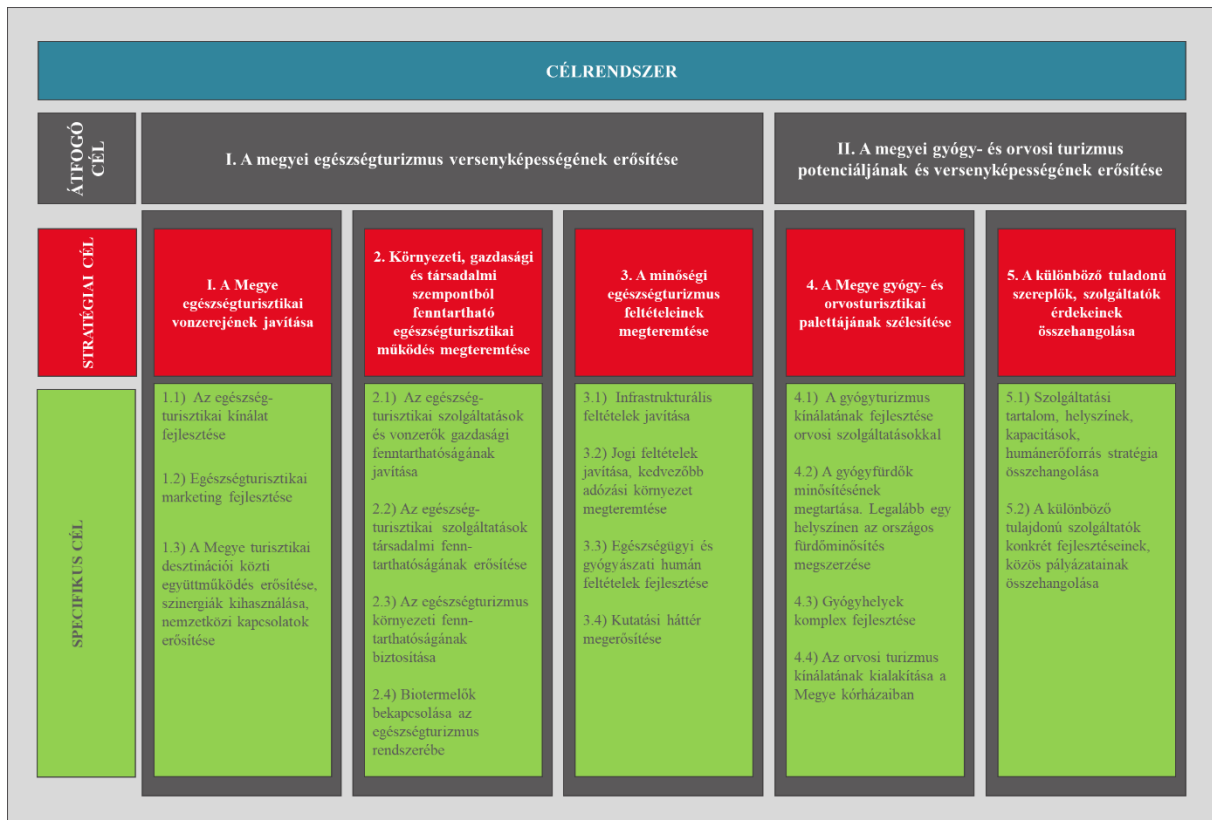
1.1. A FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ CÉLJA

A fejlesztési koncepció célja, hogy a célcsoportelemzésben feltárt keresleti és kínálati viszonyokra alapozva feltárja Bács-Kiskun megye (a továbbiakban: Megye) egészségturisztikai piacának fejlesztendő elemeit, hiányosságait, és hosszú és rövid távú célokat, fejlesztési irányokat jelöljön ki a Megye turizmusának fenntartható fejlődése érdekében.

1.2. A FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ HELYE A PROJEKTBEN

A fejlesztési koncepció a Megye egészségturisztikai fejlesztési elképzeléseinek második része. Itt kerül meghatározásra a helyzetelemzés és a célcsoportelemzés tapasztalatainak felhasználásával a megye egészségturizmusának célrendszere, fejlesztési irányai, prioritásai, melyeket a Stratégiai javaslat c. dokumentum fog részleteiben, prioritásonként kibontani, fejlesztési területekre bontani. A Megye egészségturizmusának célrendszerét az alábbi ábra foglalja össze:

1. ábra A Megye egészségturizmusának célrendszere

Forrás: Saját szerkesztés

1.3. A FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ MÓDSZERTANI BEMUTATÁSA

A tanulmány elkészítéséhez inputként használtuk a célcsoportelemzésben részletezett kérdőíves felmérés eredményeit, a workshopok és interjúk tapasztalatait, melyeket a helyzetelemzés szekunder kutatás részével összevetve megalkottuk a Megye egészségturisztikai SWOT-elemzését. Az elemzésre – a megye adottságaira, erősségeire, jelenlegi gyengeségeire, lehetőségeire – építve jelöltük ki a fejlődési irányt, a célokat és a prioritásokat, melyek mentén a megyének haladni érdemes a versenyképessége és potenciálja javítása érdekében. A prioritások mellett megjelöltük azokat a területeket is, ahol a megye szereplőinek együttműködni érdemes, illetve javaslatot tettünk szervezeti fejlesztésre is.

2. HELYZETELEMLÉZÉS

A helyzetértékelés Bács-Kiskun megye egészségturisztikai potenciáljának, jelenlegi infrastruktúrájának és szolgáltatási palettájának elemzését tartalmazza. A Célcsoport-elemzés eredményeinek felhasználásával összefoglalót készítünk az egészségturizmus keresletéről és kínálatáról, valamint értékelésre kerül a megye idegenforgalmának jelenlegi helyzete. A keresleti trendekre alapozva meghatározásra kerülnek az egyes szolgáltatási területeken jelentkező hiányosságok.

A primer kutatások tapasztalataira, valamint szekunder kutatásokra alapozva nemzetközi jó gyakorlatokat mutatunk be a fontosabb területekhez kapcsolódóan. Bemutatjuk a korábbi évek fejlesztéseinek eredményeit, és sorra vesszük a jelenleg látható, becsülhető piaci fejlesztési lehetőségeket. Támaszkodva a szerb partnertől kapott információkra, összehasonlítjuk a határmenti területek turizmusát.

2.1. PIAC- ÉS KAPACITÁS KUTATÁS

2.1.1. Kereslet és kínálat elemzés

A Megye egészségturisztikai kínálatának és keresletének elemzését a fejlesztési koncepció megalapozó dokumentumaként elkészített Bács-Kiskun megye egészségturizmusának Célcsoport-elemzése c. dokumentum 3. és 4. fejezete részletesen tartalmazza. A célcsoport-elemzés egyrészt a keresleti oldalról a turisták, a másrészt kínálati oldalról a turisztikai szolgáltatók körében végzett kérdőíves felmérés adta. A célcsoport-elemzést követően mélyinterjúk, workshopok és kerekasztal megbeszélések megtartására is sor került, ezek tapasztalatait is beépítve készítettünk egy összefoglaló táblázatot, melyben szemléltetjük a Megye egészségturizmusát meghatározó keresleti

és kínálati jellemzőket. Az egészségturizmus fő attrakcióját a gyógy- és termálfürdők gyógyászati és wellness kínálata, valamint az orvosi turizmus adja. A wellness turizmus egyéb kategóriái, mint másodlagos szolgáltatások, az egészségturizmus fő kínálatát kiegészítő, azt nagyban erősítő hatásai okán kerültek megjelenítésre.

1. táblázat – Az egészségturizmus keresletének jellemzői

Kínálat típusa	Keresletet jellemző motiváció	Egészségturizmus kereslete			Jelenleg realizált külföldi kereslet I/N	Megfelelő fejlesztéssel megcélvezhető célcsoport
		Jellemző vendégkör				
		megyén belül	megyén kívüli	külföldi		
I. Gyógyturizmus						
1. Gyógytényezőre alapozott turizmus						
Gyógyfürdő	Egészségügyi kezelés igénybevétele. A betegségben, vagy fájdalommal küzdők természeti erőforrások gyógyhatásától, illetve az igénybe vehető terápiás kezelésektől várják egészségi állapotuk javulását. Szabadidejükben egyéb turisztikai szolgáltatásokkal is élnek. Egy részük orvosi rendelvényre, a kötelező egészségbiztosítás keretében jut hozzá a gyógykezelésekhez.	A megyében élők egyik legfontosabb, az idősebb korosztálynak pedig elsődleges turisztikai célpontja.	Az életkor növekedésével egyre népszerűbb célpont a megyében.	Középkorúak	I	Belföldön minden korosztály, Külföldiek
II. Orvosi turizmus						
1. Kórházi gyógyászat						
Kórházi, klinikai bennfekvéssel járó gyógyászat	Konkrét, befekvéssel járó nagyértékű műtétek (ortopédiai, plasztikai, bariátriai), illetve nem műtétes terápiák (például onkológiai, neurológiai, kardiológiai, nőgyógyászati kezelések) Egyre növekvő számban high-tech bázisú klinikai orvosi szolgáltatások, beavatkozások igénybevétele a cél, ahol a páciens turisztikai szolgáltatások igénybevétele is költ.	Főként idősebb korosztály, illetve középkorúak. A magánellátás igénybevétele nem jellemző.	Jellemzően idősebb korosztály	Eseti jellegű. Előre rögzített szolgáltatási csomag igénybevétele néhány esetben fordul elő.	N	Középkorú külföldiek, Belföldiek (minden korosztály)
2. Rehabilitáció						

Kínálat típusa	Keresletet jellemző motiváció	Egészségturizmus kereslete			Jelenleg realizált külföldi kereslet I/N	Megfelelő fejlesztéssel megelőzhető célcsoport
		Jellemző vendégkör				
		megyén belül	megyén kívüli	külföldi		
Kórházi, klinikai bennfekvéssel járó gyógyászat	Mozgásszervi, stroke utáni neurológiai, tüdőgyógyászati és kardiológiai rehabilitáció. Az ellátások során szervezett keretek között, az egészségtudomány eszközeinek felhasználásával az egészségi állapotában károsodott beteg vagy fogyatékos személyeknél a meglévő képességeik fejlesztésével, illetve pótlásával elősegítsék, hogy önállóságukat minél teljesebb mértékben visszanyerhessék.	Főként idősebb korosztály, illetve középkorúak.	Főként idősebb korosztály, illetve középkorúak.	n.r.	N	Középkorú külföldiek
3. Egynapos sebészet						
Kórházi, klinikai bennfekvéssel járó gyógyászat	Konkrét, egyre növekvő számban high-tech bázisú egynapos sebészeti ellátást biztosító orvosi szolgáltatások, beavatkozások igénybevétele, ahol a páciens turisztikai szolgáltatásokra is költ.	Mint turisztikai célpont, jelenleg nem jellemző.	Jellemzően idősebb korosztály	Eseti jellegű. Előre rögzített szolgáltatási csomag igénybevétele néhány esetben fordul elő.	N	Középkorú külföldiek
4. Egyéb járóbeteg ellátás						
Fogászat, szemészet stb	Konkrét, egyre növekvő számban high-tech bázisú járóbeteg ellátást biztosító orvosi szolgáltatások, beavatkozások igénybevétele, ahol a páciens turisztikai szolgáltatásokra is költ.	Mint turisztikai célpont, jelenleg nem jellemző.	Jellemzően idősebb korosztály	Középkorúak	I	Középkorúak és idősebb korosztály
III. Wellnessturizmus						
1. Egészségjavítás						
1.a) Medical wellness						
	Szakorvosok által felügyelt kúrák (gyógykúrák), szekunder prevenció (pl. fájdalommentes vizsgálatok, wellness kérdőív). Egyre egészségtudatosabb turisták jelentik a	Fiatal felnőttől az egészségtudatos szenior korúig	Fiatal felnőttől az egészségtudatos szenior korúig	Középkorúak	I	Külföldi fiatal felnőttől az egészségtudatos szenior korúig

Kínálat típusa	Keresletet jellemző motiváció	Egészségturizmus kereslete				
		Jellemző vendégkör			Jelenleg realizált külföldi kereslet I/N	Megfelelő fejlesztéssel megelőzhető célcsoport
		megyén belül	megyén kívüli	külföldi		
	keresletet. Maga a munkáltató is ösztönözheti az egészségmegőrzést worksite wellness és az utazásokat különféle, főként a cafeteria rendszerben kínált béren kívüli juttatásokkal.					
1.b) Családi wellness						
Rekreáció, szabadidő, egészségmegőrzés céllal	A szabadidő kulturált eltöltésének, a rekreáció funkciója a munkavégző képesség megteremtése, helyreállítása és növelése. Az egyén motivációja az felüdülés, felfrissülés, a szabadidő hasznos, élményben gazdag eltöltését szolgáló, egészséghelyreállító, megőrző vagy fejlesztő tevékenységek.	Fiatal felnőttől az egészségtudatos szenior korúig, családosok. A fiatal felnőtt korosztály és a középkorúak elsődleges turisztikai célpontja a megyében.	Fiatal felnőttől az egészségtudatos szenior korúig, családosok. Minden korosztály számára a városlátogatást és kultúrát követően a másodlagos turisztikai célpont a megyében.	Minden korosztály	I	Középkorú külföldiek
2. Wellness turizmus egyéb kategóriái, mint másodlagos szolgáltatások						
2.a) Életmódváltás, egészséges táplálkozás						
Életmód programok	Egészségtudatos életmód kialakítása szakemberek segítségével.	Középkorúak	Középkorúak	Középkorúak	I	Megyén belüli és kívüli középkorúak és idősebb korosztály
Bio vagy helyi termékek	Egészségtudatos életmód kialakításának részeként az egészséges táplálkozás, vagy ételérzékenység.	Középkorúak	Középkorúak	A külföldi középkorúak körében kiemelt kapcsolt szolgáltatás	I	Középkorú külföldiek
Biokínálatot nyújtó, vagy ételérzékenység-hez igazodó éttermek		Minden korosztály	Minden korosztály		I	Középkorú külföldiek
Borturizmus	Bor bizonyított élettani hatása. Sokszor a személyes jó kapcsolatok miatt érkeznek, leginkább szakmai alapon.	Fiatal felnőttől a szenior korúig. Fiatol felnőtt korosztály elsődleges turisztikai célpontjai között szerepel a megyében.	Fiatol felnőttől a szenior korúig. Fiatol felnőtt korosztály elsődleges turisztikai célpontjai között szerepel a megyében.	A külföldi középkorúak körében ez egy kiemelt kapcsolt szolgáltatás	I	Külföldi és belföldi fiatal felnőttől a szenior korúig
2.b) Aktív wellness						

Egészségturizmus kereslete						
Kínálat típusa	Keresletet jellemző motiváció	Jellemző vendégkör			Jelenleg realizált külföldi kereslet I/N	Megfelelő fejlesztéssel megcélozható célcsoport
		megyén belül	megyén kívüli	külföldi		
Lovaglás	Az állatok pozitív élettani hatása, természetközelség, jó levegő.	Turisztikai típusú célpontként nem jellemző	Minden korosztály, családosok	Jellemzően nyugati országokból érkeznek vendégek	I	
Kerékpározás	Fizikai erőnlét fokozása, vagy terápiás jelleggel végzett sport és fitness programok. Természetközelség, jó levegő. Az aktív kikapcsolódást keresők gyakran kötik össze a különböző sportolási lehetőségeket.	Középkorúak	Fiatal felnőttek	Középkorúak	I	
Természetjárás		Családosok, középkorúak	Középkorúak, idősebbek, családosok	Középkorúak	I	
Vízisport és horgászat		Fiatal felnőttek, középkorúak	Középkorúak, idősebbek, családosok	Középkorúak	I	
Egyéb aktív sporttevékenység		Fiatal felnőttek, középkorúak	Középkorúak, idősebb korosztály	Középkorúak	I	
2.c) Selfness						
Zarándoklat	Vallási élmény átélése, a test és lélek harmóniájának megőrzése, helyreállítása.	Idősebb korosztály	Idősebb korosztály	n.r.	N	Belföldi és külföldi minden korcsoport
Jóga, meditáció Egyéb spirituális élmények	Önismereti tapasztalatok, jó közérzet elérése, mentális megtisztulás, ízületi gyulladások kezelése, izmok erősítése, javítása, koncentráció fokozása. Spirituális élmények átélése, a test és lélek harmóniájának megőrzése, helyreállítása. Ezek jellemzően a medical wellness és gyógyfürdőt igénybe vevők kiegészítő szolgáltatásaként jelenik meg.	Minden korosztály	Minden korosztály	Középkorúak	I	Belföldi és külföldi minden korcsoport

Forrás: Saját szerkesztés, a Med-Econ Humán Szolgáltató Kft. anyagainak felhasználásával

2. táblázat - Az egészségturizmus kínálatának jellemzői

Egészségturizmus kínálata			
Kínálat típusa	Kínálat jellemzői	Speciális szolgáltatások Bács-Kiskun megyében	Jellemző kiegészítő szolgáltatások
I. Gyógyturizmus			
1. Gyógytényezőre alapozott turizmus			
Gyógyfürdő	<p>Hagyományos NEAK finanszírozott gyógyászati kezelések kiegészülve további gyógyvizes kezelésekkel, masszázs fajtákkal, fizioterápiás kezelésekkel. Óriási rutin és nemzetközi ismertség a természetes gyógytényezők alkalmazása terén (balneológia, gyógyfürdők) és a rehabilitációban. Gyógyvíz nagy számban érhető el, a gyógyvízre mégsem sikerül elég jól építeni (sokkal híresebb gyógyvizes országgrészek vannak). Megfelelő minőségű és mennyiségű szálláshely és vendéglátóipari egység hiánya a gyógyhelyek mögött.</p>	<p>A megyében feltörő termál- és gyógyvizek többek között mozgásszervi megbetegedések, kopásos eredetű gerincbántalmak panaszait csillapítják jótékonyan, de gyulladáscsökkentő hatásuk számos egyéb egészségügyi probléma megoldásában is hatékony segítség lehet. A kiskunhalasi gyógyfürdő számára kölcsönös előnyt jelent a közvetlen kórházi háttér, ahol megfelelő diagnosztika támogatást, műtétes kapacitást, kórházi ellátást, későbbiekben akár rehabilitációs szolgáltatásokat is lehet nyújtani.</p>	<p>Gyógyászat, wellness, strand, selfness</p>
II. Orvosi turizmus			
1. Kórházi gyógyászat			
Kórházi, klinikai bennfekvéssel járó gyógyászat	<p>Az ország legnagyobb területű megyéjében összesen három, az ÁEEK által fenntartott állami tulajdonú fekvőbeteg szakellátó intézmény, kórház működik öt városban. A megye kórházi komfortosított kapacitásokkal, kubarúrával, hotelszárnyakkal rendelkeznek, de ezen belül ún. VIP részlegeket nem hoztak létre. Továbbá nem működtetnek rendszeres magán finanszírozott szolgáltatásokat. Nagy magánszolgáltató, vagy ellátásszervező nincs jelen a megyében. Korszerű kórházi diagnosztika, és eszközpark.</p>	<p>Sokszínű kínálat a megyében (nagy, megyei kórház, határközeleli kórház, gyógyfürdő mellett működő kórház). Egészségügyi szakemberek magas szintű felkészültsége.</p>	<p>Rehabilitáció, szálláshely-szolgáltatás</p>
2. Rehabilitáció			
	<p>Kórház háttérrel 2-3-4 hetes protokoll alapú rehabilitációs programok, többféle orvosszakmai területen.</p>	<p>A Kiskunfélegyházi Kórház rehabilitációs épülettömbjében kapott helyet az intézmény ékköveként számon tartott, terápiás részrészlegeket összefogó Róna Kincse Gyógyfürdő. A kiskunhalasi kórház tőzsomszedságában gyógyvízre épülő gyógyászati és fürdőszolgáltatás található, ami jól kiegészíthető a rehabilitációs tevékenységgel.</p>	<p>Gyógyfürdő, szálláshely-szolgáltatás, biotermékek</p>
3. Egynapos sebészet			

Egészségturizmus kínálata			
Kínálat típusa	Kínálat jellemzői	Speciális szolgáltatások Bács-Kiskun megyében	Jellemző kiegészítő szolgáltatások
	Sebészet, plasztikai sebészet, ortopédia, urológia, nőgyógyászat, gasztroenterológia, szemészet, bőrgyógyászat, fül-orr-gégészet	Egészségügyi szakemberek magas szintű felkészültsége.	Gyógyfürdő, wellness, szálláshelyszolgáltatás
4. Egyéb járóbeteg ellátás			
Fogászat, szemészet stb.	Egyéb járóbeteg ellátás az alábbi területeken: szemészet, kardiológia, neurológia, bőrgyógyászat, nőgyógyászat, belgyógyászat, diabetológia reumatológia, rehabilitáció.	Gyógyszállóban működő szolgáltatások (pl. Barack Thermal Resort – belgyógyászat, reumatológia), online foglalási rendszer (pl. Bagoly Egészségház)	Gyógyfürdő, wellness, szálláshelyszolgáltatás
III. Wellnessturizmus			
1. Egészségjavítás			
1.a) Medical wellness			
	A termál- és gyógyvízre épülő széles körű és magas színvonalú szolgáltatásoknak fontos szerepük van nemcsak a különböző betegségek gyógyításában, hanem az egészség megőrzésében is, az erre a motívumra épülő wellness termékcsoport kialakításában.	Csomagajánlatok a lehetőségek függvényében, az alábbi tartalommal: állapotfelmérés, személyre szabott szolgáltatás, masszázs, sóbarlang, wellness iszappakolás, nyirokmasszázs, medical fitness, természetgyógyászati kezelés, alternatív gyógymódok.	Gyógyfürdő, strand, biotermékek, szálláshelyszolgáltatás, selfness
1.b) Családi wellness			
Rekreáció, szabadidő, egészségmegőrzés céllal	Rekreáció, egészségmegőrzés céllal eltöltött szabadidő, wellness tevékenységek: pl. wellness fürdő, sószoba, masszázs, Kneipp terápia, jégkamra, szauna, szolárium stb. Sok wellness szálloda található a megyében.	Az ország legnagyobb megyéje számtalan fürdőt kínál, a vízi paradicsomtól kezdve a kisebb, eldugott strandokig. Csúszdák, búvároktatás, különleges szaunák, számos wellness program, vagy homokos "tengerpart" várja a látogatókat. Mindegyik létesítménynek van valami egyedi tulajdonsága, semmi mással össze nem téveszthető bája, hangulata, amiért érdemes felkeresni. Van, ahol sókamra és szaunaélmény, másutt masszázs, esetleg aroma-, gőz-, vagy pezsgőfürdő kényeztetni a megfáradt testet. A Kerekdombi Termálfürdőben található Magyarország legnagyobb fatüzelésű finn szaunája.	Szálláshely szolgáltatás, medical wellness, borturizmus, aktív wellness
2. Wellnessturizmus egyéb kategóriái, mint másodlagos szolgáltatások			
2.a) Életmódváltás, egészséges táplálkozás			

Egészségturizmus kínálata			
Kínálat típusa	Kínálat jellemzői	Speciális szolgáltatások Bács-Kiskun megyében	Jellemző kiegészítő szolgáltatások
Életmód programok	Természetes gyógymódok alkalmazásával történik a preventív orvoslás, a természetes úton történő gyógyítást alkalmazva a mozgás, a helyes táplálkozás, a víz külső-belső használata, a helyes légzés, a napfény, a káros szenvedélyektől mentes mértékletes életmód, az elegendő pihenés, a nyugalom, a bizalomteljes pozitív életszemlélet.	Jelenleg nem ismert ebben a komplexitásban.	Gasztronómia, fizikai wellness, medical wellness, lelki egyensúly programok, szálláshely szolgáltatás
Bio vagy helyi termékek	A gasztronómia, a tájjellegű ételek és az elkészítésükhöz felhasznált nyersanyagok előállítása is bizonyos mértékig a hagyományok ápolását jelenti. Különleges értéket képviselnek a megyében a bioélelmiszerek, melyek piaca dinamikusan növekszik.	Biogomba, gyógygomba (Fülöpjakab) – nyílt nap, szakmai és családi programokkal. Bio és öko gazdaságok vásárlási és lehetőségekkel. Helyi kézműves termékek (pl. szanki kézműves konyakmeggy) Hungarikumok (kajsziparack, pirospaprika)	Szálláshely szolgáltatás, wellness, életmód programok, borturizmus, természetjárás, lovaglás
Biokínálatot nyújtó, vagy ételérzékenységhoz igazodó éttermek	Annak ellenére, hogy a felmérések eredményei az egészséges étkezés fontosságára utalnak, nehezen beazonosíthatók a szolgáltatók. Hosszú keresés árán csupán 5 szolgáltató beazonosítása sikerült összesen 3 településen (Baja, Kecskemét, Jakabszállás, Bugac).	Az elérhető internetes források alapján Baján és Kecskeméten 4 gluténmentes étterem található. Jakabszálláson a Gedeon Tanya Panzió biokínálatot nyújtó hagyományos ételeket szolgál. (Vélhetően sokkal nagyobb számban elérhetők a bio élelmiszerek, de nincs kellően hirdetve.)	Szálláshely szolgáltatás, medical wellness, borturizmus, aktív wellness
Borturizmus	A megyéhez kapcsolódóan két borvidéket különböztetünk meg, a Hajós-Bajai és a Kunsági Borvidéket, ezek összefoglalóan – a Csongrádi borvidékkel kiegészülve - Duna Borrégió néven ismertek, összes területe 133.048 ha, ebből szőlőterület 29.280 ha. Határon átívelő borturizmus. Jellemző a csomagajánlatok és programok hiánya, valamint fejletlen szálláshelykínálat a borászatok környezetében.	A Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat borútvonalat hozott létre, melyek kiindulópontja Kecskemét. Aktív az együttműködés és marketing a borászatok között. Bio bor készítés egyre népszerűbb.	Falusi turizmus, helyi termékek, biotermékek kínálata, aktív wellness
2.b) Aktív wellness			
Lovaglás	Viszonylag szűk belföldi réteg, inkább nyugati országokból érkeznek a vendégek. A megyében sok a lovarda, lovasbemutató hely, egyéb lovas programok. Kiskunhalason füves díjugrató pálya van a belvárosban. Erős a verseny, de szoros az együttműködés. A Vajdaságból induló lovas túraútvonal egyelőre nem eléggé kihasznált, kevesen tudnak róla. Kiadványok, honlapok nincsenek frissítve, elavult információk. Személyes kapcsolatokon keresztül folyik az	A Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat túraútvonalakat szervezett. Az Európában egyedülálló természeti világ vonzó a lovasok számára. Vajdaságból induló lovas túraútvonal vezet át a megyén.	Szálláshelyszolgáltatás, kerékpáros turizmus, gasztronómia

Egészségturizmus kínálata			
Kínálat típusa	Kínálat jellemzői	Speciális szolgáltatások Bács-Kiskun megyében	Jellemző kiegészítő szolgáltatások
	együttműködés, szükség lenne közös platformra. Nincs elegendő szálláshely.		
Kerékpározás	A kerékpározás szerelmeseinek a megye kerékpározásra alkalmas útjai (kerékpáros útvonalak) olyan településeket érintenek, ahol a látnivalók mellett a turisztikai szolgáltatások is fellelhetők, mint éttermek, szállások. Több településen kerékpárbérlési lehetőség is van, leginkább a nemzetközi kerékpárútvonalakhoz tartozó településeken, mint például Baja, Bácsalmás, Dunapataj, Lakitelek stb.	Az ország természetvédelmi szempontból legjelentősebb, legértékesebb térsége, Kiskunsági Nemzeti Park, Európában egyedülálló táj, változatos növény- és állatvilág, sok bemutatóhely, látogatóközpont, tanösvény, védett területek. Kerékpározás és természetjárás szempontjából könnyű terepek számít, nincs szintkülönbség.	Szálláshely szolgáltatás, vízi turizmus, természetjárás, gasztronómia, borturizmus, wellness
Természetjárás	A táj egyedülállósága jellemző. Vajdasággal régi, jó személyes, szakmai kapcsolat. Területileg azonos, csak a határ választja el őket: így hasonló lehetőségek, adottságok. Kiegyensúlyozatlan vendégforgalom jellemző.		Kerékpáros turizmus, helyi termékek, biotermékek, ökoturizmus, gyógyhelyek, borászat
Vízisport	Bács-Kiskun megye túrázási lehetőségeket magában rejtő felszíni vizei a megye északkeleti és nyugati oldalán helyezkednek el (a Tisza és a Duna vízrendszeréhez kapcsolódva). A víztúrázásra alkalmas Tisza rendelkezik a kedvezőbb adottságokkal (34 km-es szakaszon), mind a folyópartok látványértéke, mind pedig a kiépült szolgáltatások révén (Tiszakécske, Lakitelek és Tiszaalpár térségében).	Kecskeméti Fürdőnek van a legnagyobb fedett vízfelülete, ezért hazai és nemzetközi vízi sport versenyek ideális helyszíne. A Duna és a Tisza fürdőzésre, illetve evezésre alkalmas szakaszai, illetve a Megye tavai (Vadkerti-tó, Szelidi-tó) is aktív kikapcsolódási lehetőségeket kínálnak.	Szálláshely szolgáltatás, kerékpáros turizmus, természetjárás, gasztronómia
Egyéb aktív sporttevékenység	Szállodai és fürdőhelyek kiegészítő szolgáltatásai, mint fitness, testépítés stb.		Szálláshely szolgáltatás, gasztronómia, életmód program
2.c) Selfness			
Zarándoklat	Kiépített szolgáltatás-hálózat érhető el a zarándokok számára. Sok a szakrális hely a megyében, melyeket érint az útvonal. Jól kiépített jelzésrendszer. A marketing fejletlensége jellemző, kevesen tudnak az elérhető szolgáltatásokról (nincs csomagajánlat).	A Magyar Zarándokút és a Mária Zarándokút is áthalad a Megyén, emellett számos kegyhely is található itt (pl. Vodica Máriakert Kegyhely, Pálósszentkút Kegyhely), valamint a Kalocsai Érsekség is jelentős vendégforgalommal bír.	Természetjárás, kerékpározás, strand, borászati turizmus, biotermékek
Jóga, meditáció Egyéb spirituális élmények	Egyre több wellness szálloda kínál jóga és egyéb relaxációs, esetleg meditációs programokat, melyek pár napos-esetleg hetes elvonulással is járhatnak. Számos jógaoktató is tart órákat, ezek azonban a helyi lakosságnak szólnak elsősorban. Nő a népszerűsége a természetben zajló programoknak, erdőfürdőknek is.	A Magyar Jógatársaságban 8 regisztrált Bács-Kiskun megyei jógaoktató van. A szálláshelykeresők nem szűrhetők az alapján, hogy a szálláshely rendelkezik-e jógázási lehetőséggel, vagy egyéb spirituális programlehetőséggel. A jóga és	Medical wellness életmód programok, Gyógyfürdő

Egészségturizmus kínálata			
Kínálat típusa	Kínálat jellemzői	Speciális szolgáltatások Bács-Kiskun megyében	Jellemző kiegészítő szolgáltatások
		egyéb spirituális programok népszerűsége egyre nő, így célszerű csomagajánlatok részévé tenni.	

Forrás: Saját szerkesztés, a Med-Econ Humán Szolgáltató Kft. anyagainak felhasználásával

Magyarország vendégforgalmának alakulását összevetve a megyében tapasztaltakkal (Célcsoport-elemzés 4. fejezete, a turisták kérdőíves megkeresésének tapasztalatai) a külföldi és belföldi látogatók arányára vonatkozóan az alábbi megállapítások tehetők:

- A kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák számában a külföldiek aránya jelentősen a magyarországi átlag alatt van.
- A belföldi vendégek átlagos tartózkodási ideje a megyében magasabb, míg a külföldi vendégeké alacsonyabb az országos átlagnál.

3. táblázat – Vendégéjszakák alakulása Bács-Kiskun megyei és országos összehasonlításban (2018)

	Bács-Kiskun megye	Magyarország
Kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák számában a külföldiek aránya	25,52%	47,38%
Belföldi vendégek átlagos tartózkodási ideje	2,2 éjszaka	2 éjszaka
Külföldi vendégek átlagos tartózkodási ideje	2,7 éjszaka	3 éjszaka

Forrás: KSH, a táblázat saját szerkesztés

A megyébe érkező vendégek és az általuk eltöltött éjszakák jelentős része azokban a városokban koncentrálódik, ahol valamilyen az egészségturizmushoz kapcsolódó elsődleges szolgáltatás biztosított (kiemelkedik Kecskemét, de jelentős Kalocsa, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Tiszakécske). 2014. óta a Megye vendégéjszakái számának, valamint vendégforgalmának közel 40%-kal való emelkedése is ezen települések vonzerő-növekedésének köszönhető, a Megyébe érkező vendégek több mint 66%-a ezeken a településeken szállt meg. Itt a külföldi vendégforgalom (vendégek száma, általuk eltöltött éjszakák száma) jelentősebb, mint a megye egyéb településein, de még így is jelentősen alatta marad az országos átlagnál. A külföldi vendégek aránya Kecskemét esetében a legmagasabb (40%), és Tiszakécske esetében a legalacsonyabb (7%).

2.1.2. A wellness és az egészségügyi szolgáltatások elemzése

A megye kórházszektora rendkívüli módon koncentrált, az ország legnagyobb területű megyéjében összesen három az ÁEEK által fenntartott állami tulajdonú fekvőbeteg szakellátó intézmény, kórház működik öt városban: Baján, Kalocsán, Kecskeméten, Kiskunfélegyházán és Kiskunhalason. A megye kórházi kapacitása az ország kapacitásának 4,16%-át teszi ki, betegforgalomban mérve 4,67%-át. Az aktív és krónikus szakellátásban is a megye kórházainak ágykihasználtsága pár százalékkal az országos átlag alatt van (az aktív ellátásban 63,4%, a krónikus ellátásban 81,1%), az átlagos ápolási idő az aktív ellátásban az országos átlagnak felel meg, a krónikus ellátásban ettől elmarad: 27,9 nap (az országos átlag: 31,8 nap).

Orvosi turizmus és magán egészségügyi szolgáltatások szempontjából, mint potenciált programozottan előjegyzés alapján működő négy területet emelhetünk ki: kisebb értékű diagnosztikai vizsgálatok, szakorvosi konzultációk, valamint nagyobb értékű diagnosztikai vizsgálatok, kisértékű (egynapos) és nagyobb értékű műtétes beavatkozások, magas komfortfokozattal rehabilitációs szolgáltatások nyújtása. A magán egészségügyi ellátásban sem jelentős a megye szerepe, csupán néhány számottevő magánszolgáltató működik a megye nagyvárosaiban. Egyikük sem része valamelyik kiemelt magánszolgáltatói hálózatnak (mint pl. a Medicover), és egy sincs benne a top 20-as magánszolgáltatói listában. Többnyire helyi jelentőségűek, a helyi lakosság számára nyújtanak népszerű szolgáltatásokat (pl. fogászat, nőgyógyászati és szemészeti szakorvosi ellátást).

A NEAK adatbázis szerint Bács-Kiskun megyében 13 db szerződött „fürdő” szolgáltató végez gyógyászati ellátást - összesen 11 cég, mert egy cég 3 telephellyel is rendelkezik (Kovács és Társa Eü Szolg. Bt.: Dunavecse, Kecskemét és Lajosmizse telephelyekkel) - ezzel országos szinten a középmezőnyt erősíti. Ebből 5 körzeti, 6 helyi jelentőségű és egy sem található az országos besorolású fürdők közül. A szerződött szolgáltatók a szolgáltatási szerződés alapján megvizsgálva három csoportba kerültek besorolásra: szűk csomagra szerződött szolgáltatók (2-4 féle ellátással), a közepes csomagra szerződött szolgáltatók 5-7 féle ellátással, valamint a széles gyógyászati spektrumra szerződött szolgáltatók a 8-10 féle ellátással. Mind a 10 féle gyógyászati ellátás nyújtásával kiemelkedő a Kiskunfélegyházi Városi Kórház-Rendelőintézet Gyógyfürdő és Rehabilitációs Központ, ezt követi a Tiszaparti Termálfürdő Kft. 8 ellátással. A többi szolgáltatónak 3-4-5 féle szolgáltatás található a kínálatában. A Megye erőssége a minősített gyógyvízre épülő gyógyhely háromszög: Kismunmajsza, Kiskunhalas és Tiszakécske. (Bács-Kiskun megye főbb termál- és gyógyfürdőhöz köthető turizmus szolgáltatási területei, valamint az

egyéb wellness szolgáltatások kínálata és azok jellemző kiegészítő szolgáltatásai a dokumentum 12.1. mellékletében kerülnek kifejtésre.)

A kérdőíves felmérésekből, valamint az interjú és workshop tapasztalatokból adódó megállapítások:

A kutatás azt mutatja, hogy a gyógytényezőkre alapozó gyógy- és wellness szolgáltatások nincsenek megfelelő minőségi és mennyiségi szállodai kapacitással megtámogatva. A megye jelenlegi wellness és gyógyászati kapacitásai és ellátási potenciálja a hazai gyógyturizmus-egészségturizmus rangsorában átlagos-közepes pozícióba sorolható.

A turisztikai szolgáltatások minőségéről megkérdezésre kerültek a turisták kérdezőbiztosok segítségével, melynek összefoglalását a Célcsoport-elemzés tartalmazza. A főbb eredmények a következők:

- A megyén belülről érkezők jó minősítést leginkább a pihenés/kikapcsolódáshoz és a gyógyfürdő/gyógyászathoz kapcsolódó szolgáltatásokra adták.
- A férfiak körében a borturizmus, a nők körében pedig a városlátogatás kapott még erősebb hangsúlyt.
- A felsorolt tevékenységek jelentették a leginkább igénybe vett szolgáltatások körét.

A szolgáltatók több módon kerültek megkérdezésre, melyek alapján az alábbi főbb megállapítások tehetők a szolgáltatásokra vonatkozóan:

- A szolgáltatók többsége nyújt valamilyen speciális, egészségturizmushoz kapcsolódó szolgáltatást gyermekeknek, családosoknak és a szenior korosztálynak.
- A válaszadók többsége nem nyújt speciális szolgáltatást mozgáskorlátozottaknak vagy más fogyatékkal élőknek.
- A jövőbeni fejlesztési irányoknál a gyermekek, családok és idősek számára kívánják bővíteni szolgáltatásaikat, a mozgáskorlátozottak és más fogyatékkal élők számára kevesebb fejlesztést szánnak.
- A működő szolgáltatások pontszerűek, a megyében jellemző az együttműködési készség alacsony szintje.
- Hiányzik egy összefogó felület, mert az információ jelenleg elveszik, holott a kínálatban lévő szolgáltatásokra lenne kereslet.
- Jellemző a kisebb térségekre vonatkozó helyi arculat hiánya.
- A szolgáltatások elérhetőségét gyakran a Bács-Kiskun megye gyenge közlekedési infrastruktúrája, települések nehéz elérhetősége hátráltatja.

Fontos megemlíteni, hogy maguk a szolgáltatók sem tartják egyedinek saját kínálatukat a kérdőívek alapján, viszont az interjúk és a workshopok azt mutatják, hogy a szolgáltatók fontosnak tartják saját arculatuk megtalálását, és ennek érdekében szívesen együttműködnének másokkal is.

2.1.3. A wellness és az egészségügyi turizmus lehetőségeinek összefoglalása

Természetes gyógytényezők alapján a Megye átlag feletti potenciállal bír: három település, Kiskunhalas, Kiskunmajsa és Tiszakécske gyógyhelyi minősítéssel bír, a minősítés Lakitelek esetében folyamatban van. Az egészségturizmusban Európában a következő évtizedben is meglévő dinamikus keresletnövekedés komoly üzleti lehetőség, melyet a Megyének is ki kellene használnia. A főváros, Szeged, másik irányban Pécs és Harkány közelsége miatt sok helyi igénybevételi potenciál „csatornázódik ki” a megyéből, mely megyén belül tartása komoly társadalmi és gazdasági érdeket szolgálhatna. Ugyanakkor a Megye centrális elhelyezkedése az országban és dél felé – melyhez szükséges egy észak-déli gyorsforgalmi út, mely összeköti Kecskemétet – Kiskunhalason át – Szabadkával – nyitása az egészségturisztikai kapacitások és szolgáltatási paletta megfelelő fejlesztése mellett új távlatokat nyújthat mind a belföldi, mind a külföldi vendégforgalom számára. Egyértelműen támogatandó irány lehet a már létező/működő ellátásszervezőkkel és biztosítókkal való szervezett kapcsolatfelvétel, melynek során megtörténhetne a Megye már elérhető szabad, vagy kiépíthető egészségturisztikai kapacitásainak összehangolása. Ezáltal magasabb szervezeti szinten nagyobb volumenű és magasabb minőségű ellátás válhat elérhetővé.

A Megye gyógy- és egészségügyi turisztikai fejlesztése keretében rendkívüli nagy potenciál rejlik egy kombinált fejlesztésben Kiskunhalason, ahol adottságként a kórház tözsomszédságában gyógyvízre épülő gyógyászati és fürdőszolgáltatás található. A kiskunhalasi gyógyfürdő számára is kölcsönös előnyt jelent a közvetlen kórházi háttér, ahol megfelelő diagnosztika háttérrel, műtéti kapacitást, kórházi ellátást, későbbiekben akár rehabilitációs szolgáltatásokat is lehet nyújtani. Megfelelő közútfejlesztési programokkal megtámogatva ez a kiskunhalasi térség vehet leginkább részt a határon átnyúló turizmusban, határon is átívelő szolgáltatások nyújtásával.

Igényként jelent meg a Megye turisztikai szolgáltatói részéről az együttműködés, a térségi összefogás, a közös marketing és csomagajánlatok kialakítása, azonban megfogalmazódott egy „ernyőszervezet” létrehozásának szükségessége, mely az összefogás élére áll.

A szolgáltatók szerint elsősorban korszerűsítéssel és új szolgáltatások bevezetésével lehet a versenyképességüket javítani, ezt követi a meglévő attrakciók felújításának és

kapacitásbővítésének szükségessége. (A wellness és az egészségügyi turizmus lehetőségeinek áttekintő összefoglalását a 3. fejezetben a SWOT-elemzés tartalmazza.)

2.2. A PIACI RÉSEK ÉS A FOGYASZTÓI ELVÁRÁSOK MEGHATÁROZÁSA

A nemzetközi egészségturizmusban alapjaiban változtak meg az utazási módok, a változó keresletre reagálva átalakult, és folyamatosan alakul a turisták kiszolgálása is.^{1 2 3} A fogyasztói kör szélesebb elérése, a külföldi vendékkör bevonása érdekében első lépésként javasolt felmérni és beazonosítani a fogyasztói elvárásokat, illetve azok alakulásának irányát, a keresleti trendeket. A változó elvárások és a jelenlegi kínálat közötti piaci rések feltárásával, és a niche termékek felé történő nyitással a fogyasztói elégedettség növelhető. Az alábbi táblázat bemutatja ezeket az európai trendeket és a felméréseink alapján (kérdőívek, workshopok, mélyinterjúk) megfogalmazásra került fogyasztói elvárásokat.

4. táblázat - Piaci rés a fogyasztói elvárások tükrében

Európai trendek	Primer és szekunder kutatásokon alapuló fogyasztói elvárások	Lehetséges niche termék
Fókuszban az utazói jóllét	Egyre inkább előtérbe kerül az utazó jóléte, egészsége, jó közérzete és hangulata is: fontos a szolgáltatás minősége, a várakozással töltött idő minimalizálása, a megfelelő informálás (főként online!), a csomagba foglalt, de személyre szabott ellátások. Az utazó egyedit és minőségit szeretne reális áron, döntésében fontos mások véleménye (1. ismerősök ajánlása, 2. internet, és az ott olvasott vélemények).	Együttműködés a szolgáltatók között, közös tartalom létrehozása, közös csomagok, összefogó, információs pontok, jól átlátható internetes felületek.
Személyre szabott szolgáltatások	Az egészségtudatos ember: elvárja, hogy kezelése a lehető legrugalmasabban, leggyorsabban és személyre szabottan történjen. Előnyben részesíti a személyre szabott szolgáltatásokat, melyek körül magának állíthatja össze a csomagját. Az egyéni igények nem csak a fő szolgáltatásoknál, de a részleteknél is nagyon fontosak (pl. egyéni ízlés).	Specializáció az ellátásban – pontosan az egyén problémájára adjon megoldást.
Orvosi megalapozottság	Egyre markánsabban megjelenő elvárás a piacon, hogy a különféle wellness kúrák, kezelések már ne csak egzotikumot, „kényeztetést”, hanem orvosiilag megalapozott, valós, hosszú távú egészséghatást nyújtsanak.	Egyre több helyszínen medical wellness, orvosiilag támogatott prevenció.
Egészségtudatos étkezés	A kérdőíves felmérés is igazolja, hogy az egészségtudatos étkezés egyre népszerűbb, így fogyasztói elvárás, hogy ez az utazása során is könnyen elérhető legyen. Az egyre sűrűbben diagnosztizált ételallergiában, -érzékenységben szenvedők számára ez különösen fontos szempont. Fontos viszont, hogy ezek az egészséges, bio termékek elérhetőek legyenek a turisták számára az általuk látogatott helyeken is, illetve a termelők és szolgáltatásaik is (akár csomagajánlat részeként) „láthatók” legyenek a turisták számára (marketing).	Biotermelők számára közös értékesítési rendszer, hálózatba kapcsolás, összekapcsolás az egészségturizmus más szereplőivel (resortok, wellness hotelek).

¹ Forrás: turizmus.com, GillesTrantoul / Amadeus 2019. január 08. 18:15

² <https://www.cartourmagazin.hu/2019-utazasi-trendjei-foglalj-idoben.html>

³ 2019 utazási trendjei, 2018.12.11. 06:30:00. – Élet Érzés Bella

Európai trendek	Primer és szekunder kutatásokon alapuló fogyasztói elvárások	Lehetséges niche termék
Együtt utazó korosztálynak szóló kínálat	Az együtt utazó különböző korosztályok igényei egyaránt kielégíthetők legyenek. A fogyasztói kör szélesebb elérése érdekében egyre elterjedtebbek a gyermekbarát szolgáltatások (fürdők, szállodák) és az anti-aging programok. A szülő-gyermek programok mellett fontos a további specializáció.	Különböző korú gyermekek, illetve gyermek, -nagy szülő, kutya részére nyújtott kombinációk.
Komplexitás, összehasonlíthatóság	Korunk utazója dörzsölt és tájékozott, az okoseszközök aktív használója, aki egyedi élményeket keres, mindössze egy kattintásnyira. Elvárja, hogy minden információ azonnal rendelkezésére álljon, és meg legyen rá a lehetősége, hogy ezeket azonnal össze is hasonlítsa, majd döntsön, akár néhány másodperc alatt. Emellett figyelembe veszi az ismerősök, de az online értékelők véleményét is, valamint szívesen értékeli saját tapasztalat alapján. Főként a wellness területén szereti kipróbálni az újdonságokat, a különböző helyek szolgáltatásait hasonlítja.	Figyelem és tér biztosítása a vendégértékelésekre.
Elvonulás, menekülés elhagyatott vidékre	Az előre gondolkodó turisták elkerülik a jól ismert, túl népszerű helyeket, és inkább kisebb, csendesebb, de ugyanannyi látnivalót kínáló úti célokat választanak.	Zarándokturizmus megfelelő propagálása, nem csak hívőknek nyújtott szolgáltatásokkal.
Személyes kapcsolatok a helyiekkel	Egyre nagyobb az igény a turisták körében, hogy személyes jellegű, családi tulajdonú helyeken szálljanak meg. Az utasok aktivitása is növekszik, már nem ücsörögve akarnak felfedezni egy tájat, hanem biciklin, lóháton, gyalogtúrázva. Ehhez kapcsolódik, hogy a turisták jobban kapcsolatba akarnak lépni a helyiekkel, találkozni velük azokon a helyeken, ahova járnak.	Egészségturizmus szorosabb együttműködésének kialakítása a falusi turizmussal csomagajánlatok bővítése, megfelelő propagálás által.
A beteljesülés érzése	A legutóbbi év a tapasztalati utazásokról szól, olyan nyaralásokról, amelyek bevonnak a helyi kultúrába és életstílusba.	Helyi kultúra, gasztronómia szorosabb összekapcsolása az egészségturizmussal, csomagajánlatok.
Technológiai fejlesztés = befektetés a jövőbe	Az utazói élmény tökéletesítéséhez elkerülhetetlen a technológiai fejlesztésekbe való befektetés.	Online foglalási rendszerek, személyre szabható, online összeállítható csomagajánlatok.
Biztonság	Az utazási döntésekben fontos tényezővé váló biztonság szerepe is komolyan felértékelődött.	Utasbiztosítások, garanciális ellátások.
Egészségügyi szolgáltatások magánellátása	Köszönhetően a közfinanszírozott ellátás jelentős romlásának (a hozzáférés romlik időben és térben, általánosok a várólisták, folyamatos és növekvő a munkaerőhiány, az orvosi gárda elöregedése, sok helyütt jellemző a tárgyi feltételrendszer hiánya vagy egyenetlensége, romló vagy heterogén ellátási minőség, romló betegelégedettség) a betegek valódi szükségletük mentén is egyre gyakrabban keresnek minőségi ellátást a magánszektorban. Bár a magánegészségügyi ellátás alapvetően a járóbeteg-szakellátásban indult meg, napjainkban egyre inkább igény van a fekvőbeteg ellátást is nyújtó magán szolgáltatókra. Fekvőbeteg-ellátás jellemző módon olyan területeken jelenik meg, ahol pl. jelentős a fizetőképes kereslet (nincs is feltétlenül valós szükséglet), nagy a fizetési hajlandóság kis kockázat mellett, vagy olyan magas technológiaintenzitás áll rendelkezésre, ami közellátásban nem elérhető. Klasszikus példák: plasztikai sebészet, egynapos sebészet, szülészet, visszérkezelés.	Magán és állami szolgáltatások kórházon belüli együttélési lehetőségeinek kiépítése.

Európai trendek	Primer és szekunder kutatásokon alapuló fogyasztói elvárások	Lehetséges niche termék
Időben történő foglalás	A spontaneitás mellett egyre komolyabb teret nyer a tudatosság az utazás megszervezésében, ez különösen jellemző az orvosi és gyógyturizmus területére, de az egészségturizmus más ágainál is megfigyelhető ez a trend.	Online foglalási rendszer az orvosi és gyógyászati csomagajánlatokra.

Forrás: Saját szerkesztés, a Med-Econ Humán Szolgáltató Kft. anyagainak felhasználásával

2.3. A NEMZETKÖZI JÓ GYAKORLATOK ELEMZÉSE AZ EGÉSZSÉGTURIZMUSBAN

2.3.1. A szomszédos országok fejlődésének feltérképezése az egészségturizmus területén

Magyarországot határoló országok fejlődésének jellemzői – a duplikáció elkerülése végett – a 2.3.3. fejezet „A szomszédos országok egészségturisztikai lehetőségeinek összehasonlítása” című táblázatban kerülnek bemutatásra. Szöveges kifejtését jó példákkal a melléklet 12.2. A szomszédos országok fejlődésének feltérképezése az egészségturizmus területén című fejezete tartalmazza.

2.3.2. A nemzetközi jó gyakorlatok értékelése

A mellékletek 12.3. alfejezetében globális szinten az orvosi turizmus területén a vezető országok, valamint az európai jó példák kerülnek bemutatásra. A globális piac feltérképezése során kitűnik, hogy az orvosi turizmus területén leginkább országos/nemzeti szintű programokról és nem csupán egy-egy cég, egészségügyi intézet, város, vagy régió kezdeményezéséről és önálló fejlesztéséről van szó. E fejezet a Megye egészségturizmusának fejlődése szempontjából a leginkább releváns, tehát összevethető, tanulságos, jó példaként szolgáló, érdekes fürdőkultúrával rendelkező országok egészségturizmusának bizonyos szegmenseit mutatja be az alábbi táblázat segítségével:

5. táblázat: Nemzetközi jó példák az egészségturizmusban

ORSZÁG	EGÉSZSÉGTURIZMUSRA JELLEMZŐ JÓ PÉLDÁK
Franciaország	<p>Gyógyászat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • az öt termálvíz-nagyhatalom egyike; • 770 természetes ásványvíz, 400 használatban; • orvosnak, szakorvosnak, esetleg fogorvosnak kell előírnia; • gyógykezelés időtartama 18 nap.
	<p>Orvosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • csípőprotézis; • rendelkezésre álló speciális kezelések; • legnépszerűbb kezelések: rákkezelés, plasztikai sebészet, fogászati műtét, testsúlyt csökkentő műtét; • legrövidebb várakozási idő.
	<p>Egészségügyi rendszer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a nemzeti egészségbiztosítási rendszerek fedezik; • egészségügy irányítását az Egészségügyi és Szociális Ügyek Minisztériuma végzi;

ORSZÁG	EGÉSZSÉGTURIZMUSRA JELLEMZŐ JÓ PÉLDÁK
	<ul style="list-style-type: none"> • TB-támogatás területei: reumatológia, légzőszervi megbetegedések, kardio-vaszkuláris betegségek, nőgyógyászat, érproblémák, idegrendszeri megbetegedések, mentálhigiéniai betegségek, húgyúti betegségek és anyagcserezavarok, nőgyógyászati megbetegedések, emésztési betegségek és anyagcserezavarok, fejlődési zavarok gyermekeknél, bőrproblémák, szájnyálkahártya betegségei; • kezelés díját az egészségbiztosító rögzített arányban megtéríti; • az általános ellátás-mezőgazdasági foglalkoztatottak-önfoglalkoztató vállalkozók egészségügyi alapja.
Spanyolország	<p>Gyógyászat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • különféle gyógykezelési lehetőségek; • barcelonai és madridi kiváló létesítmények. <p>Orvosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hihetetlenül alacsony költségek mellett nyújt kiemelkedő orvosi szolgáltatásokat; • egészségügyi rendszere a hetedik legjobb Európában; • kiváló műtét utáni ellátás.
Németország	<p>Gyógyászat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • történelmi műemlékfürdők, szép, gondozott környezet; • sokféle gyógytényező, számos szolgáltatás, ezekből egyedi gyógyászati profil kialakítása; • jól kidolgozott, hagyományos egészségkoncepció sikere; • 389 gyógyfürdő és gyógyhely található; • prevenció vagy rehabilitációs jellegűek lehetnek; • ambuláns (járóbeteg), ún. részben fekvő, illetve klasszikus fekvőbeteg ellátás; • kompakt kúrák (21 nap); • fekvő- és a járóbeteg ellátás egyfajta határterületét jelentik. <p>Orvosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kiváló technikai színvonal; • nemzetközileg elismert orvosképzés; • speciális tudás és rutin még ritka betegségek esetén is; • legkeresettebb szakterületek az ortopédia, a belgyógyászat, a kardiológia és a rákkezelés. • Berlin: több, mint 130 klinikával, 70 rehabilitációs létesítménnyel rendelkezik; • robotokkal végeznek műtétet; • kiváló hely az orvostudomány és a kutatás területén. <p>Egészségügyi rendszer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • világ egyik legfejlettebb rendszere; • összes orvosi szolgáltatást állami szinten szabályozzák; • tanúsítványok biztosítják a betegek számára, hogy minden orvosi eljárás biztonságos; • kedvező TB-finanszírozás • kompakt kúra: az egészség vagy nyugdíjbiztosítás 100%-ban fedezi; • az állami egészségbiztosítás mellett a magán egészségbiztosítás rendszere is jelentős; • egészségbiztosítás az egyes kezeléseket eltérően téríti. <p>Plusz - Wellness:</p> <ul style="list-style-type: none"> • korábban gyógyfürdőként működő létesítmények átpozícionálása wellness típusú, üzleti alapon működő fürdővé; • a medical wellness szülőházaja; • strukturált, hatásos wellness programok. <p>Egyéb megállapítások:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kiemelkedő belföldi piac, külföldi vendégkör a hazaihoz képest nem jelentős.
Izland	<p>Wellness:</p> <ul style="list-style-type: none"> • az öt termásvíz-nagyhatalom egyike. <p>Egyéb megállapítások:</p>

ORSZÁG	EGÉSZSÉGTURIZMUSRA JELLEMZŐ JÓ PÉLDÁK
	<ul style="list-style-type: none"> termálvizek többcélú használata (fűtés, fürdőzés, mezőgazdaság); jól jövedelmező spa-termékek előállítás és forgalmazása.
Olaszország	<p>Gyógyászat:</p> <ul style="list-style-type: none"> az öt termálvíz-nagyhatalom egyike; igényes, izléses gyógyhelyi környezet és építészet (megtalálható nomád körülmények között használható források, nagyméretű gyógyhelyek, műemlékfürdők, tengerparti környezetben működő fürdők); iszappakolás komplex programja; inhalációs terápia és az ivókúra hatékony használata nagy esetszámú betegségek kezelésére.
Törökország	<p>Wellness:</p> <ul style="list-style-type: none"> egyedi fürdőkultúra, ennek nemzetközi szintű, lukratív használata; törökfürdő-program komplex termékként történő értékesítése.
	<p>Orvosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> kiváló műszerezettség.
	<p>Egyéb megállapítások:</p> <ul style="list-style-type: none"> külföldi betegek piaci alapú ellátásának erőteljes támogatása (pl. államilag támogatott marketing: kommunikáció, PR-akciók, ingyenes légifuvar biztosítása bizonyos értékhatár fölött); rendszer szemlélet; komplexitás (gyógyászat és wellness ötvözése, egészségügyi és turisztikai szektor szinergiája); piaci szereplők és az állami szervek kimagasló együttműködése; hatékony rendszer- és szervezeti működés (szervezői stáb alkalmazása); az elmúlt 10 évben megtízszereződött az egészségturizmus vendégforgalma.
Lengyelország	<p>Gyógyászat:</p> <ul style="list-style-type: none"> sóbányák és klimatikus gyógyhelyek tradicionális használata légzőszervi megbetegedések kezelésére; Balti-tenger mellett keringési és légzőszervi betegségek enyhítése, és egyéb kezelések, mint életmódváltás, leszoktató programok.
Lengyelország, Csehország és Bulgária	<p>Orvosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> jelentős árelőny; magas szolgáltatási színvonal; fogászat és esztétikai sebészet, mint legnagyobb jelentőséggel bíró szolgáltatások; szemészeti és ortopédsebészeti műtétek.

Forrás: Saját szerkesztés, az EuroSpa Investment Befektetési és Fejlesztési Tanácsadó Kft., valamint a Med-Econ Humán Szolgáltató Kft. anyagainak felhasználásával

A Megye adottságait figyelembe véve a **gyógy- és egészségügyi turizmus területén a törökmodell látszik a leginkább alkalmazhatónak** a következő sajátosságok miatt:

- komplexitás (gyógyászat és wellness ötvözése; egészségügy és turisztikai szektor szinergiája);
- magas fokú támogatottság finanszírozásban és marketingben (regionális és országos szintek szerinti tagolódás);
- hatékony rendszer- és szervezeti működés (szervezői stáb alkalmazása).

Holisztikus megközelítés – Lifestyle medicine

A Megye egyediségét – a természet, nyugalom, bio és egészséges élelmiszerek – biztosító, akár brandként is használható tulajdonságait emeli ki a következő példa, mely egyedi megvalósítását Bács-Kiskun megye wellness szállodái és vagy gyógyfürdői számára is ajánljuk.

Egy életmód szálloda fő tevékenysége a szállásadáson kívül az életmód változtatást elősegítő csomagok értékesítése, amelyhez kapcsolódóan a szálloda rendelkezik egy fitness és mozgásteremmel, egy látvány- és tankonyhával, egy fürdővel, szépészeti és a masszázs helyiségekkel, és az orvosi felmérésekhez és tanácsadáshoz szükséges helyiségekkel, berendezésekkel és felszerelésekkel is. A szálloda nem csak szállóvendégeknek nyújt szolgáltatásokat, hanem helyi lakosok, illetve más szállóban megszálló turisták részére is. (Részletesebb leírását a mellékletek 12.4. fejezete tartalmazza.)

Az SHA módszer a leghatékonyabb természetes terápiákat egyesíti a magas terápiás táplálkozással anélkül, hogy figyelmen kívül hagyná a nyugati orvoslás, különösen a megelőző orvoslás, a genetika és az öregedés elleni küzdelem terén elért legújabb fejleményeket. A terápiák összehangolt és felügyelt összevonásából származó szinergikus hatékonyságnövelés az értékajánlat. Összehangolják tehát: az egészséges táplálkozást, a mozgást, a természetes gyógytényezőket, az életmód megváltoztatását, a lelki/érzelmi egyensúlyt, az egészséges öregedést, a kozmetikai beavatkozásokat, és a mentális/kognitív kezeléseket. SHA Wellness Clinic Európában, Spanyolországban a legjobb példa erre.⁴

Egy pilot életmód-orvosi szálloda kialakítása lehetséges kitörési pont a megyében, kifejezetten az alföldi klíma és a slow tourism trend szinergiájára építve. Egy ilyen pilot életmód orvosi szálloda helyszíne lehetne Kiskunhalason a minősített Gyógyhelyen belül közvetlenül a Semmelweis Kórház, a Gyógyfürdő és a rekreációra ill. aktív pihenést szolgáló jelenleg megvalósulás alatt álló Csetényi Park szomszédságában.

2.4. PIACI LEHETŐSÉGEK MEGHATÁROZÁSA

2.4.1. A megyei és a megyén kívülről érkező látogatók igényfelmérésének eredményei

A „Bács-Kiskun megye egészségturizmusának célcsoport-elemzése” c. dokumentumban bemutatásra került a kérdőíves felmérés, melynek célja volt a látogatók igényeinek, véleményének felmérése a megye idegenforgalmáról, egészségturisztikai szolgáltatásairól. A megyén belüli,

⁴ <https://shawellnessclinic.com/en/>

valamint a megyén kívüli belföldi és külföldi turisták és látogatók körében végzett igényfelmérés főbb eredményeit összehasonlító táblázatban foglaljuk össze:

6. táblázat - Igényfelmérés eredményei

Igényfelmérés	Megyei lakosok	Megyén kívüli belföldiek	Külföldiek
A megyébe látogatás legfőbb célja	1. pihenés/kikapcsolódás 2. gyógyfürdő/gyógyászat 3. wellness/strand	1. városlátogatás/kultúra 2. pihenés, kikapcsolódás 3. gyógyfürdő/gyógyászat	1. városlátogatás/kultúra 2. wellness/strand 3. pihenés, kikapcsolódás
	<i>további kiegészítő szolgáltatás:</i> nők: városlátogatás, kultúra	<i>további kiegészítő szolgáltatások:</i> helyi termékek, biotermékek megismerése	
	<i>további kiegészítő szolgáltatás (leginkább férfiakra jellemző):</i> borturizmus		
Szolgáltatásokat igénybe vevő, jellemző korosztály	minden korosztály	középkorúak és szenior korosztály	középkorúak
Jellemző egészségmegőrző tevékenységek	rendszeres orvosi vagy szűrővizsgálat		
	rendszeres látogatás gyógyfürdőbe, uszodába, vizes gyógykezelések igénybevétele		rendszeres mozgás, természetjárás, szabad levegőn való tartózkodás
	<i>fiatal felnőttek:</i> egészséges táplálkozás	<i>fiatal felnőttek:</i> gyógyfürdőbe, uszodába járás, vizes kezelések igénybevétele, wellness program	
	<i>szenior korúak:</i> gyógyfürdőbe, uszodába járás, vizes gyógykezelések	<i>középkorúak:</i> túrázás, lovaglás, vízi sportok	
Egészségmegőrző programok célzott igénybevétele a megyében	gyógyfürdőbe, uszodába, vizes gyógykezelésekre járás		természetjárás, szabad levegőn való tartózkodás, mozgás
	helyben elvégzett rendszeres orvosi vagy szűrővizsgálat	n.a.	
Gyógyászati, rekreációs kezelések, programok célzott igénybevétele a megyében	gyógyfürdő, vizes kezelések		n.a.
	szemészet, egyéb szakorvosi kezelések	masszázs	
Másnak is leginkább javasolt szolgáltatások	gyógyfürdő, vizes kezelések		

Forrás: Saját szerkesztés

További megállapítások:

- A megyei látogatók tartózkodási ideje rövidebb és a fajlagos költés is alacsonyabb esetükben.
- Az idősebbek elsődlegesen egészségügyi, gyógyászati motivációval érkeznek, ezt egészíti ki a kultúra és a rendezvények látogatása. A családostok és a fiatalok inkább wellness szolgáltatások igénybevétele miatt utaznak.
- A nem megyei, magyarországi lakosoknál és a külföldieknél is nagyobb az aránya a házastárssal, élettárssal utazóknak, míg a megyén belüli utazók egyedül és házastárssal/élettárssal közel azonosan érkeznek a településre.
- A megyén belül utazók között magas az egyedül utazók aránya, a csoporttal utazók aránya mindhárom kategória esetében elenyésző volt.

- Általánosságban megállapítható, hogy a hétköznapiakon is egészségtudatos életet élők nagyobb arányban vesznek igénybe egészségturisztikai szolgáltatásokat, de ők azok, akik emellett túrázási céllal is érkeznek.
- A megyei lakosok a gyakrabban igénybe vett egészségturisztikai szolgáltatásokat megyén belül veszik igénybe, csupán az itt nem, vagy nehezebben elérhető szolgáltatásokat, valamint különleges vonzerőket keresik a megyén kívül. A gyógyászati szolgáltatásokat viszonylag alacsony számban veszik igénybe a távolabbról érkezett vendégek. Ez megyei specialitás, más megyékben, ahol a fürdőknek sikerült egyedi, jól azonosítható termékeket fejleszteniük, ott elsődleges motivációként is gyakori a speciális gyógyászati szolgáltatások igénybevétele.
- Míg a hazai turisták elsősorban ismerősök ajánlására, másodsorban internetes keresés alapján utaznak, a külföldieknél ez megfordul, viszont egy célcsoportnál sem jelentős sem a nyomtatott, sem az offline médiából való tájékozódás (még az idősebb korosztály esetében sem.)
- Míg a megkérdezetteknek fontos az egészséges táplálkozás, üdülése során szinte senki nem jelölte ezt meg, pedig a megyében jó minőségű helyi ételek és alapanyagok érhetők el.
- Az egészségügyi szolgáltatásokat legnagyobb arányban teljes mértékben saját maguk finanszírozták a vendégek, a magán egészségbiztosítók jelenléte egyáltalán nem jellemző.

2.4.2. A szomszédos országok wellness és egészségügyi turisztikai lehetőségeinek összehasonlítása a megyéével

Ahhoz, hogy egyedi értékajánlatot és hatékonyan működő rendszert lehessen kialakítani, elengedhetetlen az európai versenyhelyzet áttekintése és összevetése a Megye helyzetével. A következőkben bemutatásra kerülnek az egészségturizmus, valamint az orvosi turizmus működésének fő jellemzői a megyében és a szomszédos országokban.

7. táblázat – A szomszédos országok egészségturisztikai lehetőségeinek összehasonlítása

ORSZÁG	EGÉSZSÉGTURISZTIKAI JELLEMZŐK
Bács-Kiskun megye	Wellness: <ul style="list-style-type: none"> • Magyarország az öt termásvíz-nagyhatalom egyike.
	Gyógyászat: <ul style="list-style-type: none"> • gyógyvíz nagy számban érhető el; • 3 minősített gyógyhely település (+ 1 folyamatban) • gyógyfürdő közvetlen kórházi háttérrel.
	Orvosi: <ul style="list-style-type: none"> • jelentős árelőny; • magas szolgáltatási színvonal; • a kórházi rehabilitációs tevékenység kiegészül gyógyvízre épülő gyógyászati és fürdő szolgáltatással; • nagy magánszolgáltató, vagy ellátásszervező nincs jelen a megyében; • az ország legnagyobb területű megyéjében összesen három, az ÁEEK által fenntartott állami tulajdonú fekvőbeteg szakellátó intézmény, kórház működik öt városban;

ORSZÁG	EGÉSZSÉGTURISZTIKAI JELLEMZŐK
	<ul style="list-style-type: none"> fogászat, természet kiemelkedő színvonal. <p>Egészségügyi rendszer:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tb támogatott fürdőgyógyászati ellátások: gyógyvizes gyógymedence, gyógyvizes kádfürdő, iszappakolás, súlyfürdő, szénsavas fürdő, orvosi gyögmasszázs, víz alatti vízszugármasszázs, víz alatti csoportos gyógytorna, komplex fürdőgyógyászati ellátás, egyéb rehabilitációs célú gyógyászati ellátás: 18 éves kor alatti csoportos gyógyúszás, egyéb természetes gyógytényezőn alapuló gyógyászati ellátás: szén-dioxid gyógygázfürdő (mofetta); csak szakorvos rendelheti, de magánrendelésen még szakorvos sem.
Ausztria	<p>Gyógyászat:</p> <ul style="list-style-type: none"> szépen gondozott, tradicionális gyógyhelyek (152 db természetes gyógytényező); gyógyvizek többcélú hasznosítása; eredményes közös üzemeltetés. <p>Orvosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> megelőző orvosi ellenőrzésekre, a diagnózisok újbóli vizsgálatára, műtét utáni vagy poszt-apoplexiás rehabilitáció és rákkezelés; kiváló egészségügyi szolgáltatások; magánklinikákra külföldiek mennek szülni; túlnyomó többsége magántulajdonban lévő kórház; önfizető beteg. <p>Egészségügyi rendszer:</p> <ul style="list-style-type: none"> kezeléseket a betegbiztosító téríti; rehabilitáció: biztosító közvetlenül a szolgáltatást nyújtó intézményt finanszírozza; kétféle formában vehetők igénybe: járóbeteg ellátásként és gyógykúráként; biztosítók nem kötelesek finanszírozni a gyógyfürdőkúrát; benyújtott kérelem mellett a térítés összege a biztosított bruttó jövedelmétől vagy nyugdíjától függ; főbb TB-támogatott fürdőgyógyászati ellátások: gyógyvíz (ivókúra, fürdőkúra és inhaláció formájában), masszázások, mozgásterápiák, elektroterápiák, hidroterápiák, hidegterápia (krioterápia), peloid kezelések (gyógyiszap, gyógyiszap és gyógyföld), széndioxid kezelés stb. <p>Plusz - Wellness:</p> <ul style="list-style-type: none"> jól strukturált wellness programok; vonzó építészeti és belsőépítészeti kialakítás; színvonalas, személyre szabott szolgáltatások; a fürdők pozícionálása történhet valamilyen sport kiegészítő programjaként vagy önálló termékként is.
Szlovénia	<p>Wellness:</p> <ul style="list-style-type: none"> 15 tagból álló Szlovén Fürdőszövetség; színes programok a kezelésektől a sportlehetőségekig; nagy területű fürdő, családi élményprogramok. <p>Gyógyászat:</p> <ul style="list-style-type: none"> a gyógyvíz hatásának és a környezet adottságainak megfelelő profil; az ország legnagyobb gyógyszergyára szakmai befektetőként jelenik meg. <p>Egészségügyi rendszer:</p> <ul style="list-style-type: none"> kedvező TB-finanszírozás. <p>Általánosan:</p> <ul style="list-style-type: none"> kiemelkedő színvonalú fürdők; fürdők és szállodák megfelelő építészeti és üzemeltetési kapcsolata; fókuszált és egyedi szolgáltatásokat nyújtó fürdők; jelentős belföldi piac, meghatározó olasz és osztrák vendégkör; személyzet felkészültsége és nyelvtudása.

ORSZÁG	EGÉSZSÉGTURISZTIKAI JELLEMZŐK
Horvátország	<p>Wellness:</p> <ul style="list-style-type: none"> természeti adottságok (pl. tenger közelsége) jó kiaknázása (thalossterápia); gyógynövények hozzáértő alkalmazása.
Szerbia	<p>Gyógyászat:</p> <ul style="list-style-type: none"> gyógytényezők sokrétű használata; megfelelő társadalombiztosítási finanszírozás; magas szintű szakemberképzés, Rehabilitációs Kar a NoviSad-i Egyetemen.
Románia	<p>Gyógyászat:</p> <ul style="list-style-type: none"> a sokféle gyógytényező (savanyú, sós és egyéb gyógyvizek, mofetta) sokrétű használata; gyógytényezők hatásának rendszeres kutatása; számos orvosi rendellenesség és betegség gyógyításával foglalkozik.
	<p>Orvosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> speciális orvosi konzultáció; általános klinikai vizsgálat; anatómiai és funkcionális egyensúly; bizonyos konkrét beavatkozások; terápiás terv kialakítása.
	<p>Egészségügyi rendszer:</p> <ul style="list-style-type: none"> Romániában egy gyógyfürdő akkor nyújthat társadalombiztosítás által finanszírozott gyógykezelést, ha szerződéses kapcsolatban áll egy vagy több területi Egészségbiztosítási Pénztárral; CNPP (Országos Nyugdíjpénztár) ingyenes utalványok a fogyatékkal élő nyugdíjasok számára; támogatott utalványok (voucher) a nyugdíjasok számára.
	<p>Általánosan:</p> <ul style="list-style-type: none"> jó adottságú ismert fürdőhelyek, azonban lehangolt állapotban, pár komolyabb fejlesztés eredménye oda nem illő csúszdaparkok, élménymedencék.
Ukrajna	<p>Gyógyászat:</p> <ul style="list-style-type: none"> kisméretű fürdők; alacsony színvonal; fürdőkomplexum jelenleg tervezés alatt.
Szlovákia	<p>Gyógyászat:</p> <ul style="list-style-type: none"> miénkhez leginkább hasonló fürdőkultúra; gyógyfürdőkúrák alkalmazása számos betegség esetén (jellemzően mozgásszervi, reumatológiai, keringési, bőrgyógyászati, nőgyógyászati, neurológiai); szépen felújított történelmi gyógyhelyek; a modern strandok, élményfürdők és csúszdaparkok megfelelően elkülönülnek a tradicionális gyógyászati részekről; gyógyászati szolgáltatások határozott elkülönítése a strandok, élményfürdők, csúszdák világától.

Forrás: Saját szerkesztés, az EuroSpa Investment Befektetési és Fejlesztési Tanácsadó Kft., valamint a Med-Econ Humán Szolgáltató Kft. anyagainak felhasználásával

Az európai és azon belül a szomszédos országok gyógyászati és orvosi turizmusának áttekintése alapján két fő megállapítást tehetünk Bács-Kiskun megyére:

- orvosi turizmus piacán a hagyományos műtétek nem bírnak elég egyedi értékajánlattal,
- komplex szolgáltatás és újszerű koncepció kialakítása jelenthet versenyelőnyt.

2.5. A KÖZÖS KULTURÁLIS ÉRTÉKEK ÉS A HATÁR RÉGIÓK ÉRTÉKEI

2018-ban a Prosperitas Alapítvány megbízásából elkészült „A vajdasági magyar közösséget érintő idegenforgalom fejlesztési stratégiája”⁵ (Stratégia). A Stratégia készítését indokolta, hogy az utóbbi időben egyre többen érdeklődnek az idegenforgalmi fejlesztések által nyújtott lehetőségek iránt. A turisztikai ágazat fejlesztésére joggal van igény, hiszen a Vajdaság rendelkezik a fejlesztések alapját képező természeti, történelmi és kulturális adottságokkal és lehetőségekkel. Itt halad át több páneurópai közlekedési folyosó is, köztük a X. korridor a teljes szerbiai szakaszon hamarosan elkészülő autópályával és az ugyancsak a közeljövőben teljes felújításra kerülő Budapest–Belgrád vasútvonallal. A Vajdaság teljes egészét átszeli a VII. korridor, a Duna, valamint a hozzá kapcsolódó Tisza folyó nemzetközi hajózási útvonalai, emellett az EuroVelo 6-os kerékpárút, valamint számos más regionális út, amelyek összekötik a térséget a környező országokkal és Szerbia középső és déli részeivel.

A Stratégia kitér rá, hogy a vajdasági gyógyfürdők állapota még nem elégíti ki a nemzetközi elvárásokat, így ebben a témakörben jelenleg nem tudnak versenybe szállni a környező országokkal. Szükség van a meglévő objektumok felújítására, modernizálására, egyedi arculatú és tartalmú fejlesztésére. A fürdőturizmus fellendülőben van, évről évre egyre több város, falu gazdagodik fürdőhelyekkel, amelyek mérsékelt turisztikai vonzerőt jelentenek, illetve kísérő tartalomként is nagyon fontosak, viszont vajdasági idegenforgalmi látogatásoknak mindössze a 14%-a érinti az egészségturizmust⁶.

Vajdaságban az egészségturizmus szempontjából a legtöbbet ígérő helyszínek a Tartományi Gazdasági és Idegenforgalmi Titkárság, valamint a Belgrádi Egyetem Bányászati-Geológiai Karának közös fürdő-potenciálokat tanulmányozó 2018-ban zárult kutatása alapján Pecsince, Törökkanizsa, Szávaszentdemeter, Zenta, Magyarkanizsa, Csóka, Bács, Szabadka, Nagybecskerek, Kúla, Újvidék. Összesen hat természeti lehetőség adta kihasználási kategória létezik a Vajdaságban: a közkutak, a gyógyhatású sár, a közfürdők, a wellness és a spa, a sport-rekreációs központok, az aquaparkok, a különleges kórházak, és rehabilitációs központok. Az elkövetkező évek feladatának a fejlesztések megindítását, az egészségturizmus szerepének növelését, a pályázati források és a befektetők felkutatását tartják.

5

https://www.prosperitati.rs/sites/default/files/a_vajdasagi_magyar_kozosseget_erinto_idegenforgalom_fejlesztési_strategiaja_7.7.pdf

6 <https://www.visithusrb.com/hu/cikkek/turizmus/vajdasag-lehetosegei-az-egeszsegturizmusban-3729>,

<https://www.magjarszo.rs/hu/3673/gazdasag/182985/A-gy%C3%B3gyturizmus-fejleszt%C3%A9se-a-c%C3%A9l.htm>

3. SWOT-ELEMZÉS

A SWOT-elemzés elkészítése során az alábbi dokumentumok, felmérések eredményeire, tapasztalataira támaszkodtunk:

- Bács-Kiskun megye egészségturizmusának célcsoport-elemzése c. dokumentum,
- háttérelvezések,
- kérdőívek tapasztalatai (turisták, szolgáltatók),
- kerekasztal-beszélgetések tapasztalatai,
- workshopok és interjúk tapasztalatai.

A SWOT-elemzés első verziója a kérdőíves felmérés eredményeinek beérkezését követően, kerekasztal beszélgetés keretében 2019. november 18-án megvitatásra került. A dokumentum készítésében részt vevő szakértők és az Önkormányzat által meghívott egyéb szereplők részvételével, véleményével és javaslataival kiegészülve készítettük el a SWOT-elemzés végleges verzióját.

3.1. AZ ÉRINTETT TERÜLET GAZDASÁGI, TÁRSADALMI ÉS JOGI SWOT-ELEMZÉSE

A Megye egészségturizmusát érintő, gazdasági, társadalmi és jogi oldalról is vizsgált SWOT-elemzését az alábbi táblázat foglalja össze:

2. ábra Bács-Kiskun megye SWOT-elemzése - Gyógy- és wellness turizmus

Erősségek	Gyengeségek
W&GY ⁷ : termál- és gyógyvizek rekreációs potenciálja, gyógyító ereje.	W&GY: a megyei termál-gyógyfürdőinek nincs igazi karaktere, egyedisége.
W&GY: számos jó állapotban lévő, jelentős vendégforgalmat bonyolító fürdő.	Egészségturisztikai szolgáltatók erős NEAK függése.
Magas szolgáltatási minőség.	GY: a gyógyfürdőkre épülő, ahhoz kapcsolódó minőségi szolgáltatások hiánya.
GY: óriási rutin és nemzetközi ismertség a természetes gyógytényezők alkalmazása terén (balneológia, gyógyfürdők) és a rehabilitációban.	Pontszerű turisztikai vonzerők, hiányzik közöttük a tematikus hálózatépítés és az együttműködés.
GY: meglévő specifikumok, melyekre építeni lehet (megelőzés orvosi követéssel, ivókúra stb.).	Relative nagy távolság a leginkább fizetőképes kereslettől.
Sokszínű kínálat a megyében (nagy, megyei kórház, határközeli kórház, gyógyfürdő mellett működő kórház).	A fürdőknél a 27%-os ÁFA kulcs versenyhátrányt jelent a külföldi hasonló szolgáltatásokhoz képest. Másrészt jövedelmet vont és von ki a rendszerből, ami a napi finanszírozást nehezíti.
Jelentős árelőny az észak- és nyugat-európai szolgáltatókhoz képest.	
Lehetőségek	Veszélyek

⁷ W: inkább wellness turizmusra jellemző megállapítás

GY: inkább gyógyturizmusra jellemző megállapítás

Növekvő kereslet az egészségturizmus iránt. (Európa lakosságának öregedése miatt egyre több a krónikus, tehát akár külföldön is gyógyítható, kezelhető betegség.)	Technológiai fejlesztésekhez szükséges forráshiány.
GY: növekvő kereslet a gyógyászati szolgáltatások iránt az öregedő társadalmakban – hosszútávon, nemzetközi szinten bővülő piac.	Technológiai elmaradás, innováció, K+F+I hiánya.
GY: EU által finanszírozott technológiai beruházások, fejlesztések.	Konkurencia erősödése: vajdasági egészségturizmus erősödése, szerbiai beutazó turizmus visszaesése, illetve elszívó hatás.
W: új wellness termékek – profilkok jobb kialakítása a fürdő / szálloda, gyógyfürdő kategóriában.	
K+F+I lehetőségek proaktív kihasználása a termékfejlesztés érdekében, pl. gyógyvizek, gyógyiszap további klinikai igényességű kivizsgálása, evidencia alapú gyógykezelés és gyógyítás kialakítása.	
A fővárosi agglomeráció a megye felé bővülése növekvő keresletet generál.	
A gazdaság erősödésével a lakosság szolgáltatás-vásárlási hajlandósága növekszik és eltolódik a magasabb árú, életminőséget javító szolgáltatások felé.	
W & Gy: Kisebb beruházásokkal, szervezet- és humánerőforrás fejlesztési lépésekkel már rövid távon mind a méretgazdaságosság, mind a választék gazdaságosság, ezzel együtt a jövedelmezőség tovább növelhető.	
Profilra, húzóterületre épített komplex csomagajánlatok.	

3. ábra Bács-Kiskun megye SWOT-elemzése - Egészségügyi/ orvos turizmus

Erősségek	Gyengeségek
Meglévő know-how (core competence), orvosi tudás, meglévő specifikumok, melyekre építeni lehet.	Az orvosi turizmus minimális szinten van a megyében, mind állami, mind a magán szolgáltatók esetében.
Korszerű kórházi diagnosztika, és eszközpark.	Hiányzó tapasztalat: az állami kórházak szervezett módon rendszeresen nem nyújtanak egészségügyi szolgáltatást térítési díj alapon.
Szakmai felkészültség több orvosi területen.	A megyében jelenleg nincs olyan neves szolgáltató, vagy csak a Megyéhez köthető neves szakember, orvos, aki köré megyei orvosi turizmust lehetne építeni.
Sokszínű kínálat a megyében (nagy, megyei kórház, határközeli kórház, gyógyfürdő mellett működő kórház).	Több városban osztott tulajdonosi struktúrában működnek az egészségturizmusban érdekelt cégek, intézmények, mely eltérő érdekekkel jár.
Jelentős árelőny az észak- és nyugat-európai szolgáltatókhoz képest.	Kórházak szerepe nagyon korlátozott a magánellátások területén.
	Nincs egységes minőségbiztosítási rendszer (ez megnehezíti a páciensek és biztosítók bizalmának elnyerését).
	Problémás esetek kezelése, jogbiztonság.
	Nincs megfelelő kapcsolat a turizmus és az egészségügyi szolgáltatók között: érdekképviselő, klaszter hiánya.
	Megfelelő adatszolgáltatás, adatbázis és statisztikai adatok hiánya.
	Külföldieknek szánt programok hiánya, kínálat gyengesége.
	Egészségügyi szolgáltatók erős NEAK függése.
Lehetőségek	Veszélyek

Erősségek	Gyengeségek
A versenyképes szolgáltatási profil egyértelművé tétele – pár húzó terület meghatározása.	A versenytárs megyék gyorsabban és komplexebben valósítanak meg egészségügyi programokat, így a vendégek és a humán erőforrás jó részét elszívják.
Kisebberuházásokkal, szervezet- és humán erőforrás fejlesztési lépésekkel mind a választék, mind a méretgazdaságosság, így a jövedelmezőség tovább növelhető.	Más megyék, illetve a külföldi szakember-elszívó hatása erősödik, a trend nem fordul meg.
A gyógyászatban meglévő tapasztalatok kiaknázása, a gyógyturizmusra ráépülve kínálni orvosi protokollok által kínált terápiás, vagy rehabilitációs programokat.	A betegek utánkötése a hazautazást követően nehezen oldható meg.
Megfelelő infrastruktúra kiépítésével vonzó munkahelyeket lehet teremteni orvosok, egészségügyi csapatok számára.	Technológiai fejlesztésekhez szükséges forráshiány.
Szoros kapcsolatot kiépíteni a Szegedi, a Pécsi Tudományegyetemmel, esetleg az Újvidéki Egyetemmel; bekapcsolódni több képzési és továbbképzési programba, oktatókórházként, vagy gyakorlóhelyként szerződést kötni.	Technológiai elmaradás, innováció, K+F+I hiánya.
Minősítések: akkreditációk, fürdő minősítések megszerzése.	Konkurencia erősödése: vajdasági egészségügyi turizmus erősödése, szerbiai beutazó turizmus visszaesése, illetve elszívó hatás.
Magyar találmányok, számos innováció az orvostudományban, egészségügyben, gyógyszerkutatásban.	Gyengülő versenyképesség a (lengyel, cseh, török, litván) versenytársak erősödő piaci jelenléte miatt.
Hazánk eddigi eredményei, sikerei az orvosi turizmusban – döntően fogászat (európai piacvezető pozíció), plasztikai-esztétikai sebészet, ortopédsebészet és kardiológia terén.	
Növekvő kereslet az egészségügyi szolgáltatások iránt az öregedő társadalmakban – hosszútávon, nemzetközi szinten bővülő piac.	
EU által finanszírozott technológiai beruházások, fejlesztések.	
A fővárosi agglomeráció a megye felé bővülése növekvő keresletet generál.	
Az egészségügyi kiadások, a gyógyítás költségeinek további drasztikus növekedése miatt növekszik az orvosi turizmusba lépő vásárlók száma.	
Profilra, húzóterületre épített komplex csomagajánlatok.	
A kitörési pontnak tartott magyar egészségipar kormányzati ciklusokon átívelő támogatást kap az államtól: erősödik a gyógyszer/műszer gyártás.	

4. ábra Bács-Kiskun megye SWOT-elemzése – Turizmus egyéb területei

Erősségek	Gyengeségek
Erős vállalkozói aktivitás bizonyos körökben, együttes törekvés a turizmus élénkítésére, vendégszeretet.	Viszonylag periférián való elhelyezkedés, a hazai turizmus területi koncentrációja (Balaton és főváros), relatíve nagy távolság a leginkább fizetőképes kereslettől
Térségi, szakmai együttműködési készség, megyei és települési testvérkapcsolatok.	Tőkehiány a turisztikai szolgáltatók, szereplők esetén.
Határmenti településein számottevő a tranzitforgalom.	Relatív nagy távolság a leginkább fizetőképes kereslettől.
Jelentős ár előny az észak- és nyugat-európai szolgáltatókhoz képest.	Nem egyenletes a megfelelő minőségű szolgáltatások és szállások eloszlása (kisebb városokban, falvakban kevés a jó minőségű szállás).
Magyarország vonzó és biztonságos turisztikai desztináció.	Szezonalitás (rövid turisztikai szezon) és alacsony tartózkodási idő.
3 minősített gyógyhely (Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Tiszakécske) Lakitelek minősítése folyamatban van.	Egy-egy faluban a vonzó turisztikai attrakció ellenére sem mindig nyújt vonzó képet a falusi környezet.
	Külföldieknek szánt programok hiánya, kínálat gyengesége.
	A szolgáltatás minőségét nem "méri", a vendégértékeléseket nem figyelik, használják.
	Nehézkes együttműködés: vannak közös programok, de nincs valódi, egyensúlyú csomagajánlat
	Pályázati lehetőségek hiánya (magas önerő, rövid határidők).
	A térségre jellemző alföldi puszták képe nem elég izgalmas, nem elég vonzó a turisták körében.
	Megfelelő adatszolgáltatás, adatbázis és statisztikai adatok hiánya.
Lehetőségek	Veszélyek
EU-s és hazai pályázati források kihasználása.	Szomszédos országok és megyék turisztikai elszívó hatása.
Határmenti, eurorégiós együttműködések szerepének felértékelődése, erősödő együttműködési rendszer a Vajdasággal.	Szolgáltatók nem követik a változó trendeket, leszakadás.
Gyógyhelyek folyamatos minőségi fejlesztése.	Egyedi, pontszerű fejlesztések, „elefántcsonttoronyok” kialakulása.
A fővárosi agglomeráció a megye felé bővülése növekvő keresletet generál.	Az illegális migráció és a határmenti katonai jelenlét a turizmust visszaveti (főként a zárandok, lovas).
Hungarikumok nagy száma – erős marketingérték.	Közbiztonság romlása a turisztikailag frekvenciált településeken.
A szállodai, egyéb szálláshelyek kapacitásainak bővülése, egyedi arculat szerinti fejlesztése.	Az éghajlatváltozás miatti természeti katasztrófák, pl. árvizek, viharok gyakoribb előfordulása.
A szállodák és a térség egyéb attrakciói közötti együttműködés, szinergia erősítése.	Települések, térségek közti együttműködés elmarad rivalizálás miatt.
Testvérmegyei, testvérvárosi kapcsolatok kihasználása, akár ottani orvosokkal történő kapcsolatfelvétel.	Új és/vagy extra adók bevezetése az ágazatban.
Profilra, húzóterületre épített komplex csomagajánlatok.	
Meglévő turisztikai támogató szervezetek tartalommal való megtöltése, megyei támogatás biztosítása a turizmus szerepének erősítéséhez.	

5. ábra Bács-Kiskun megye SWOT-elemzése - Környezeti/természeti szempontok

Erősségek	Gyengeségek
-----------	-------------

A Dél-alföldi régióban – amihez Bács-Kiskun megye is tartozik – található Magyarország legnagyobb termál- és gyógyvízkincse.	Az „alföldi puszta” nem elég attraktív vonzerő, nincs egyedi, kitalált arculata.
Nemzeti Parkok, attraktív természeti környezet – ökoturizmus, természetjárás.	A termálkutak vízhozama nincs megfelelően, komplex módon (fűtés - fürdőzés - mezőgazdaság) kihasználva.
Értékes természeti adottságok - felszíni vízfolyások, folyók, tavak.	
Sík terület, mely alkalmas családi kerékpártúrák szervezésére, számottevő kerékpárút-hálózat, illetve tervek a továbbiak fejlesztésére.	
Nemzeti Parkok, az Európai Unió által is elismert növénytakasúások, madár-átvonulóhelyek, sokszínű, attraktív természeti környezet.	
A megyében az átlagnál magasabb a napsütéses órák száma.	
Lehetőségek	Veszélyek
Az alföldi táj egyedi, jellegzetes arculata: a puszta, a tanyavilág, nyugalmas árasztó környezet.	Tömegturizmus a védett területeken, a természeti értékek romlása.
Kiemelkedő élelmiszer és kertgazdasági adottságok és hagyományok, bio- és ökögazdaságok, jó termőterületek.	Környezetszennyezés, a természeti környezet elhanyagolása.
	Éghajlatváltozás - elsivatagosodás.

6. ábra Bács-Kiskun megye SWOT-elemzése - Kulturális/társadalmi szempontok

Erősségek	Gyengeségek
Magas színvonalú kultúra, nagy múltú, bevezetett, ismétlődő rendezvények.	Komplex, térségi programcsomagok nem jellemzők.
Egyedi, ismert és népszerű gasztronómiai hagyományok.	Budapesti vendégeket nehéz az autópályától messzebb, a megye belsejébe csábítani.
Az alföldi táj egyedi, jellegzetes arculata: a puszta, a tanyavilág, a térséghez kapcsolódó népművészet.	
Hungarikumok nagy száma a megyében.	
Lehetőségek	Veszélyek
28 körüli termékvédelem: biotermékek széles választéka, helyi termelők, állattartók.	Növekvő bevándorló létszám a határmenti térségekben, közbiztonság romlása.
Legendák, történetek a természeti értékek segítségével (pl. Árpád-kori leletekre épülő legendák).	Kulturális és szabadidős programok elavulása, megújulás hiánya.

7. ábra Bács-Kiskun megye SWOT-elemzése - Közlekedési/infrastrukturális szempontok

Erősségek	Gyengeségek
M5 autópálya.	Perifériás elhelyezkedés az országon belül – a megye jelentős részét a fő turisztikai útvonalak elkerülik.
Vasúti hálózat megléte.	Alapinfrastruktúra hiányosságai (nyugat-kelet irányú gyorsforgalmi úthálózat hiánya, gyakran rossz állapotú alsóbbrendű utak).
Távolsági buszközlekedés.	Tömegközlekedési lehetőségek korlátozottak.
Kiépített zárandokúthálózat.	
Lehetőségek	Veszélyek
Kecskeméti Repülőtér polgári célú hasznosítása.	Közlekedési infrastruktúra fejlesztések elmaradása.
Budapest - Belgrád gyorsvasút megépítése.	
Paks II. beruházás forgalom élénkítő hatása.	

EUROVELO hálózatok továbbfejlesztése, rákapesolódás több országos / nemzetközi kerékpárút hálózatra.

8. ábra Bács-Kiskun megye SWOT-elemzése – Jogi szempontok

Erősségek	Gyengeségek
O ⁸ : jelentős állami szerepvállalás az egészségügy fejlesztése és működtetése terén.	O: a privát és közfinanszírozású szolgáltatások jogszabályi és intézményi megoldatlansága: Magán és állami szolgáltatások kórházon belüli együttélése jogilag nincs szabályozva.
GY: jogszabályi szempontból megfelelően definiált a szolgáltatók személye és működése.	GY: a fürdők gyógyászata rendkívül alulfinanszírozott.
A kapcsolódó szolgáltatások (szállítás, vendéglátás) ÁFA kulcsa az elmúlt évben, illetve január 1-től 5 %-ra csökken(t).	GY: NEAK finanszírozott rendelési idő problémás.
	Gy: a fürdők 27%-os ÁFA kulcsa versenyhátrányt jelent a külföldi hasonló szolgáltatásokhoz képest. Másrészt jövedelmet vont és von ki a rendszerből, ami a napi finanszírozást nehezíti.
	ÁFA elszámolás arányosítással történik, a gyógyászati tevékenység a veszteséget növeli, szükséges rossz jelenleg. A két vendégkör szétválasztása nem lehetséges. A gyógyászati tevékenységekre az ÁFA nem visszaigényelhető.
	Egyes szereplők jogi státusza nem ideális a gyors reagálásokhoz a változó környezetre, gyakran nem lehetséges a pályázatokon való indulás.
	Közalkalmazotti struktúra nem alkalmas a teljesítmény díjazására, a tehetségesebb, rátermettebb munkatársak versenyszféra irányába történő elvándorlása.
Lehetőségek	Veszélyek
Megfelelő kockázatközösségi megbiztosítási konstrukció létrehozása.	Továbbra is bizonytalan marad állami / privát egészségügyi szektor szabályozása, jogi környezete.
Céges (pl. nonprofit kft. vagy zrt.) működési forma kell ahhoz, hogy üzleti terv alapján megtérülő magán egészségügyi szolgáltatásokat tudjanak fejleszteni.	Garancia, minőségbiztosítási problémák.
A kórházak számára lehetőség a Nonprofit Kft, Zrt működési forma kialakítása, hogy üzleti terv alapján megtérülő magán egészségügyi szolgáltatásokat tudjanak fejleszteni.	

⁸ O: orvosi turizmusra jellemző megállapítás

9. ábra Bács-Kiskun megye SWOT-elemzése - Marketing

Erősségek	Gyengeségek
Együttműködésre való nyitottság a szolgáltatók részéről.	Marketingkommunikáció hiányosságai.
Egyetértés a bio termékek körüli szolgáltatásokkal és értékekkel, mint kitörési lehetőséggel kapcsolatban.	Online marketing anyagok és aktivitások hiánya, elavult minősége.
	O: állami szerepvállalás hiánya – állami szerepvállalás nélkül nem versenyképes ez az ágazat, különösen az állami szereplők esetében.
	Nincsenek brandek, egyedi arculatok ("brandetlenség"). A szolgáltatások túlnyomó többsége nem megkülönböztetett, "nem nagyon van itt olyan, ami máshol ne volna az országban".
	Megyei management szervezet hiánya, aki a (főként kisebb) szolgáltatókat összefogja, marketing és lobbisegítségét nyújt.
	O: ellátási területen kívül csak célzottan, orvoshoz érkeznek betegek, de ez orvoshoz, és nem intézményhez kötött.
	Korábban erős bevételt hozó turisztikai formák eltűnése (pl. buszos turizmus).
Lehetőségek	Veszélyek
O: Csomagajánlatok kidolgozása, pl. mozgásszervi, reumatológiai, érszűkületes, kardiovaszkuláris, nőgyógyászati betegségekre.	Elavult marketing termékek további használata, megújulás hiánya.
"Olyat adjunk, ami nincs máshol!" Egyedi és komplex csomagok létrehozása, egyedi brand kitalálása és kiépítése.	A kiemelt turisztikai térségként nem nevesítik a megyét (pályázati, marketing lehetőségek elmaradása).
Digitalizáció: okoseszközök használata az ügyfél tájékoztatásban, szolgáltatások foglалásában, szervezésében, terápiás követésben.	Továbbra sem lesznek orvosi húzónevek, akik miatt ide utaznak a betegek.
Ernyőszerkezet, aki segít az összefogásban, közös fellépésben, lobbiban - önkormányzat szerepe fontos.	
Kiemelt turisztikai térséggé válás.	
Brandépítés a megyében: egyediségek, legendák, hagyományok felélesztése, csomaggá fejlesztése.	
Egészségturizmus kiemelt termék a külföldi marketingkommunikációban.	
Növekvő kereslet az alulfinanszírozott egészségügyi ellátással rendelkező országokból.	
Nemzetközi egészségbiztosítói egészségpénztári szerződések és együttműködések.	

10. ábra Bács-Kiskun megye SWOT-elemzése - Humán erőforrás

Erősségek	Gyengeségek
Egészségügyi szakemberek magas szintű felkészültsége	O: nincs a megyében egészségügyi képzés, sem orvosképzés, sem szakdolgozói és egyéb diplomás egészségügyi képzés.
Erős vállalkozói aktivitás, együttes törekvés a turizmus élénkítésére, vendégszeretet	Nem megfelelő képzési háttér - nincs elegendő képzés a hiányszakmákra (akár az orvosi, ápolói, de a szállás - vendéglátás területen sem).
Komoly hagyományok a turizmusban és vendéglátásban.	Hiányzik a felsőfokú turisztikai képzés a Megyében.

Erősségek	Gyengeségek
	A turizmusban dolgozók nem megfelelő szakképzettsége, szakképzettség nélkül dolgozók nagy száma.
	Nyelvtudás hiánya.
	Vendégbarát attitűd hiányosságai egyes intézményekben.
Lehetőségek	Veszélyek
Tudásfejlesztés, oktatási programok elindítása, átképzés, továbbképzés.	A szakképzett turisztikai munkaerő elvándorlása folytatódik.
Helyi lakosok ösztöndíjprogramjaival, megyén belüli karrier lehetőségek bemutatásával célzottan javasolt keresni és bevonítani az egészségturizmus szakembereit.	Egészségügyi szakemberek (orvosok, ápolók) elvándorlása miatt esetleges erőforrás- és szolgáltatáskínálat-csökkenés.
Együttműködés a szegedi és az újvidéki orvosképzéssel - gyakornok kórházakként való működés.	Szakember hiány miatt a kapacitásbővítő beruházások fenntartása és működtetése nehézkes.

4. FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

A helyzetelemzés és a SWOT-elemzés eredményeire támaszkodva alkotjuk meg a Megye egészségturizmusának jövőképét, illetve határozzuk meg azokat az elveket (társadalmilag, gazdaságilag és környezeti szempontból fenntartható turizmus, mindenki számára hozzáférhető turizmus), melyekre a koncepció által szintén meghatározott célok, valamint az egyes prioritások illeszthetők.

4.1. VÍZIÓ

A Bács-Kiskun megyei Egészségturizmus Koncepció időtávja – a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégiával párhuzamban⁹ – 2030-ig tart. A következő évtized során a Megye egészségturizmusa wellness és gyógyászati területeken a belföldi turizmusban egyre sikeresebbé válik, és a hagyományos nemzetközi küldőpiacainkon is erősödni tud. Az orvosi turizmus megyei kínálata újabb szolgáltatókkal bővül, és e terület további külföldi piacokon is meg tud jelenni. Megye egészségturizmusának tudatos fejlesztése olyan megvalósítható jövőképet jelez előre, amellyel a megye gazdaságában jelentősen megnövekedik a turizmus szerepe, ennél fogva javul az itt élő lakosság életminősége is.

Az elérni kívánt állapot, mely Megye egészségturizmusát jellemzi 2030-ban, a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 3.2. „Vízió” fejezetéhez illeszkedően a következőképpen fogalmazható meg:

⁹ forrás: https://www.kormany.hu/download/8/19/31000/mtu_kiadvany_EPUB_297x210mm%20-%20preview.pdf

1. A fenntartható gazdasági fejlődés egyik motorja

A wellness-, a gyógy- és az orvosi turizmus nemzetközi értelemben is versenyképes és fenntarthatóan növekszik, Megye hazánk egyik vezető desztinációja. A bővülő kapacitások munkahelyeket teremtenek, a minőségi munka és így a boldogulás lehetőségét kínálják mind a vállalkozások, mind a munkavállalók számára.

Az adottságokra reálisan építő, a keresleti trendeket figyelembe véve továbbfejlesztett szolgáltatók, illetve desztinációk fenntartható turizmust eredményeznek. Az állam és az Önkormányzat a szektor szereplőinek versenyképességét ösztönzi. A vállalkozások jövedelemtermelő képessége javul, ez növekvő adó- és járulékbefizetéseket eredményez. Az egészségturizmus szervesen beépül a Megye életébe, jelentős tényezője lesz a gazdaság szövetének, ezen belül döntően a turisztikai fejlődésnek, a természeti és kulturális értékek hasznosítással egybekötött megőrzésének és a periférikus (például határ menti) térségek felzárkózásának.

2. A kínálat minőségi fejlődése

A Megye – a kiváló természeti adottságoknak és a szakemberek felkészültségének köszönhetően – minőségi egészségturisztikai kínálattal rendelkezik. A fejlesztések eredményeképpen bővülnek, illetve vonzóbbá válnak a megye egészségturisztikai szolgáltatói, az azokhoz igazodó szálláshelyek, az infrastruktúra pedig mind mennyiségi, mind minőségi szempontból magasabb színvonalúvá válik. Az ide látogatók elégedettek, költési hajlandóságuk egyre magasabb, és tartózkodási idejük is hosszabb az átlagosnál, és több szolgáltatást vesznek igénybe, bizonyos termékek és desztinációk kifejezetten prémium szegmenst érnek el. A megye egészségturizmusa jelentős mértékben hozzájárul a Bács-Kiskun megyéről és hazánkról alkotott kedvező összkép kialakításához.

3. Elérhetőség és széles körű hozzáférés

A fejlesztéseknek köszönhetően egyre szélesebb kör számára válik ténylegesen elérhetővé és élvezhetővé a megye egészségturisztikai kínálata. Megye – összhangban a nemzeti célokkal – könnyen bejárható, akadálymentes, nyitott minden a turista előtt, a desztinációk könnyen megközelíthetők, közösségi közlekedési eszközökkel vagy saját járművel egyaránt. Az egészségturizmus céljából érkező egyéni vendégeket és családokat olyan programok, attrakciók, szállás- és vendéglátóhelyek fogadják, amelyek valamennyi generáció számára lehetővé teszik a szolgáltatások kényelmes igénybevételét és a közös élményeket. A vendégek digitális megoldások

segítségével könnyen tájékozódnak az utazási döntést megelőzően és akkor is, amikor már itt vannak az országban.

4. Innovatív megoldások

A Megye egészségturizmusának eszköztárában nagy szerepet játszanak az innovatív technológiai megoldások: a wellness és gyógyászati szolgáltatások terén főként a (tágra értelmezett) uszodatechnika, míg az orvosi turizmusban az orvostechnika fejlettsége világszínvonalú. A legújabb technológiák alkalmazása mellett mindhárom termék esetén a szakemberek naprakész tudása, kiváló általános felkészültsége, szolgáltatói attitűdje és a magas szintű digitalizáció segítik a hatékony működést. Számos megyei fejlesztésű, pl. gyógyvíz vagy gyógynövény alapú termék színesíti a szolgáltatásokat. Az innováció tehát meghatározó az egészségturizmus fejlődésében – mind technológiai, mind humán szempontból. Újabb, morbiditási adatokkal alátámasztott, a piac által igényelt termékek és szolgáltatások jelennek meg a megye egészségturizmusában.

5. Megyei márka és menedzsment az egészségturizmusban

A Megye természeti adottságain, technikai fejlettségén és emberi tudásán alapuló erős egészségturisztikai márkával rendelkezik, amelynek köszönhetően megbízható, vonzó, szerethető és biztonságos desztinációként jelenik meg külföldön és belföldön egyaránt. A megye, illetve a megye egészségturisztikai szolgáltatói hálózata **ismert és vonzó márka**, amely a legnagyobb elérést biztosító médiafelületeken, illetve mobil platformokon jól látható, egyértelmű márkanévvel, márkaüzenetekkel rendelkezik. A turisztikai szolgáltatók és önkormányzatok között erősödik az **együttműködés**, ebben a helyi, térségi és megyei turisztikai szervezetek központi szerepet játszanak, így a turizmus menedzsmentje valóban professzionálissá válik.

6. Vonzó karrier, tudás és oktatás

A megye egészségturizmusában való munkavállalás biztos megélhetést és vonzó karriert, a pozitív, hasznos munka örömét, előrelépési lehetőségeket kínál. A szektorban működő állami egészségügyi szolgáltatók, KKV-k és egyéni vállalkozók számára hosszú távú és biztos jövőt nyújtó környezetet jelent, az adott desztináción belüli szereplők érdekeltek a helyi turizmus sikeres működtetésében. Az egészségturizmusban dolgozók kiemelkedő szakértelemmel és megfelelő nyelvtudással rendelkeznek, szeretettel fordulnak a vendégek felé, büszkén mutatják be vendégeiknek a megye értékeit. Hivatásuknak tekintik és örömet lelnek munkájukban, így magánéletük is kiegyensúlyozott. A jó példát és ezt az utat egy olyan innovatív vezetői réteg mutatja, amelynek tagjai személyes, napi munkamagatartásukkal a nemzetközi minőségi színvonalat képviselik, és képesek a szolgáltatások minőségét garantálni, továbbá időről időre

megújítani azt. Fontos szerepet kap az employer branding. A megye egészségturizmusának szereplői aktívan vesznek részt a hazai és nemzetközi szakmai-tudományos vérkeringésben és üzleti folyamatokban. A magyar egészségturizmusban keletkező tudás és szakmai tapasztalat a nemzetközi képzési piacon is értéket képvisel. A jó gyakorlatok iránt érdeklődő hallgatók növekvő számban látogatnak hosszabb-rövidebb tanulmányútra a megye képzési központjaiba és az arra alkalmas szolgáltatókhoz. A Vajdasági magyarlakta területek népessége együtt gondolkodik az anyaországban tevékeny egészségturisztikai szakemberekkel, erősödik közöttük az érdemi kapcsolat.

Bács-Kiskun megye egészségturizmusának működése olyan eredményes, sikeres és elismert, amely az egész hazai szakma fejlődését, gazdasági növekedést, megyénk, hazánk és a nemzet erősödését szolgálja.

4.2. ALAPELVEK

A Megye fejlesztései akkor lehetnek hosszú távon sikeresek – fenntarthatók és elfogadottak – ha egységesen lefektetett alapelvek mentén kerül sor már a tervezésre is. A turisztikai, különösen az egészségturisztikai fejlesztések jellege egy térség – a megye – hozzáállását, elköteleződését is tükrözi a lakosság, a turisták életminőségének javítása, valamint a környezet védelme iránt; hiszen a turizmus az a terület, ami a természet és az emberek – legtöbbször a helyben élők – erőforrásait „használva” javítja az ide látogatók életminőségét.

A turisztikai termékek, szolgáltatások fejlesztésénél ezért különösen fontos a hosszú távra történő tervezés, mely mind jobban kiszolgálja a turisták és a helyiek igényeit úgy, hogy a rendelkezésre álló erőforrásokkal tudatosan, az értékeket védelmezően bánik.

A társadalmi – de bizonyos esetekben a gazdasági – fenntarthatóságtól nem elválasztható az esélyegyenlőségi szempontok figyelembe vétele, ezért az egyes társadalmi csoportok – fogyatékkal élők, nők, idősek, kisgyermekesek, egyéb mássággal élők – hozzáférése a turisztikai szolgáltatásokhoz (munkavállalói vagy fogyasztói oldalon) nem elválasztható a hosszú távú fenntarthatóságtól.

A fejlesztések tervezése, a hosszú távú pozitív hatások garantálása a fentiek értelmében az alábbi alapelvek mentén javasolt. (Az alapelvek főbb elemeinek kifejtése, egyes területek példákkal történő bemutatása a 12.7. mellékletben található.)

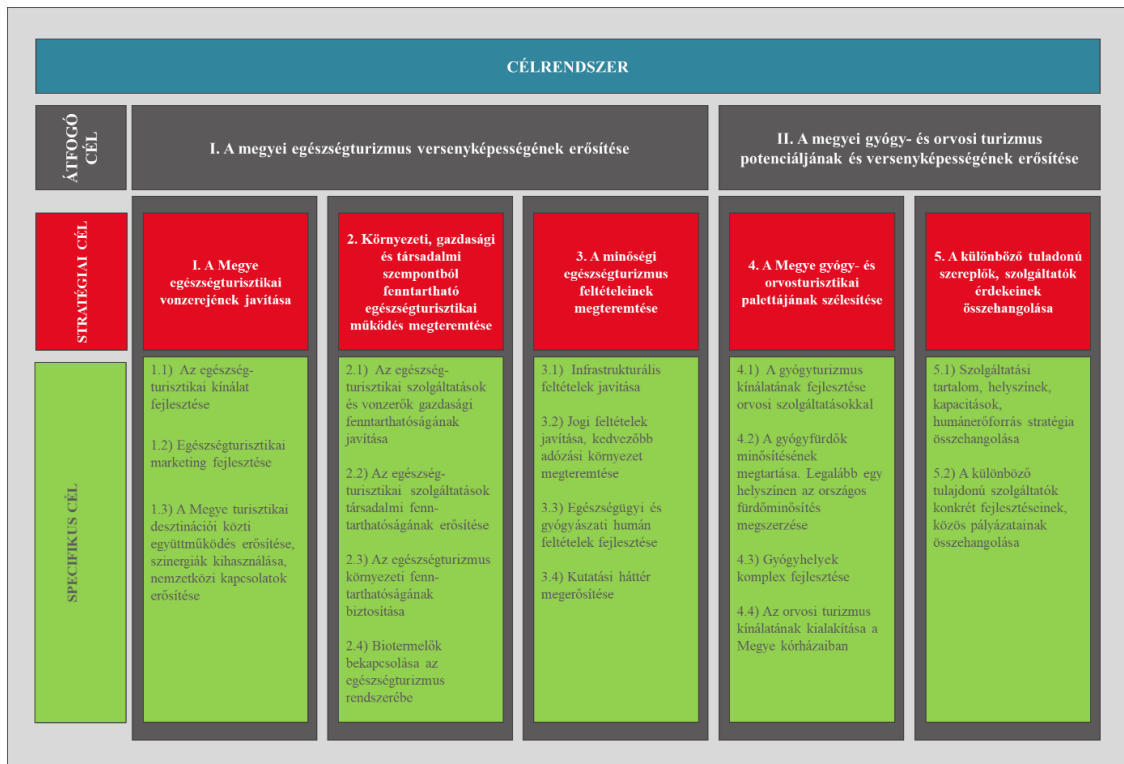
11. ábra – A megyei egészségturizmus fejlesztésének alapelvei

Forrás: Saját szerkesztés

4.3. CÉLRENDSZER

12. ábra – Célrendszer

Forrás: Saját szerkesztés

A célrendszer hierarchiát állít fel az azonosított célok között, megkülönbözteti az átfogó célokat, a stratégiai célokat, valamint a specifikus célokat.

4.4. A CÉLRENDSZER ÉS A HELYZETELEMZÉS KÖZÖTTI KAPCSOLAT

A célok kijelölése a helyzetelemzés és célcsoport-elemzés (primer és szekunder kutatások, a workshopon elhangzott és összegyűjtött információk) alapján, illetve a releváns, rendelkezésre álló, közelmúltban készült állami vagy megyei szintű fejlesztéspolitikai dokumentumok (Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia, 2030, Bács-Kiskun megye turizmusfejlesztési terve 2016-2020, egyéb, szakterületekre vonatkozó stratégiák és tervek) alapján, megállapításaival párhuzamban történt.

A célok kijelölése során minden olyan terület érintett, mely a Megye egészségturizmusának fejlesztését komplexsége teszi, tehát holisztikus megközelítést tükröz.

A helyzetfeltárás során bebizonyosodott, hogy a Megye jelenleg nem használja megfelelően egészségturisztikai adottságait, ennél fogva a versenytárs térségekhez képest bizonyos lemaradás tapasztalható. Ez mind a kínálati elemekre, azok innovativitására, mind pedig a vendégforgalomra vonatkozik. Így elengedhetetlen, hogy a szolgáltatások fejlesztésével megkezdődjön a Megye egésze, mint fogadóterület versenyképességének növelése. Ennek eredményeként várhatóan nőni fog az egészségturizmus szerepe a gazdaságban.

A helyzetfeltárás megállapította, hogy a Megye fürdői nem rendelkeznek markáns egyedi arculattal és szolgáltatási struktúrával, köztük desztináció szintű csomagajánlatokkal sem. Az ilyen irányú fejlesztések növelni fogják a megye vonzerejét. A fejlesztések során természetesen külön kell kezelni – mind a szolgáltatások, mind pedig a kereslet eltérő összetétele miatt a wellness, a gyógyászati és az orvosi turisztikai kínálat fejlesztését, ide értve a marketingtevékenységet is.

A helyzetfelmérés megállapította továbbá, hogy a megye orvosi turizmusa jelenleg nem számottevő, egyrészt a turizmusban jelenlévő magán egészségügyi intézmények hiánya, másrészt az állami szektor turizmusban való szerepvállalásának és infrastrukturális felkészültségének hiánya miatt, habár a megye adottságait tekintve alkalmas volna az egészségügyi turizmus fejlesztésére.

A megyében a kereslet 30%-át a külföldiek adják. Tekintettel arra, hogy az adottságok alapján reális esély lehet a nemzetközi érdeklődés élénkülésére, várhatóan a belföldi forgalom élénkítése után a külföldi piaci jelenlét fokozására is erőforrásokat kell fordítani.

A helyzetfeltárás megmutatta, hogy a fejlődés komoly akadálya lehet a humán erőforrás mennyiségében és minőségében tapasztalható hiány.

Tekintettel arra, hogy más desztinációk már előrehaladottabb állapotban vannak a korszerű piaci igényeknek megfelelő egészségturisztikai szolgáltatások fejlesztésében, jó példák bőségesen rendelkezésre állnak, így a célkitűzések megalapozottak, reálisak.

4.5. PRIORITÁSOK

A prioritások és az egyes fejlesztési területek meghatározásánál a 4.3. fejezetben meghatározott célrendszerből indultunk ki, az ott meghatározott stratégiai célokat prioritásokként azonosítva a határoztuk meg azokat a lehetséges beavatkozási területeket, melyeket a Stratégiai javaslatban fejtünk ki részletesen.

A prioritások egyes pontjait / intézkedéseit a Bács-Kiskun megye turizmusfejlesztési tervének pontjaihoz illesztettük – van, ahol több megyei turisztikai cél is megjelenik egy intézkedésen belül.

8. táblázat – Prioritások, intézkedések

Stratégiai célok / Prioritások	Specifikus célok	Beavatkozások / intézkedések	Kapcsolódás a Megye turizmusfejlesztési tervéhez
1. A Megye egészségturisztikai vonzerejének javítása	1.1. Az egészségturisztikai kínálat fejlesztése	Meglévő vonzerők minőségének fejlesztése, termékfejlesztések	Legyünk attraktívak!
		A pontszerű kínálati elemek összekapcsolása, húzó területre épített szolgáltatási csomagajánlat összeállítása, a helyi kulturális és környezeti vonzerők intenzívebb bevonása az egészségturisztikai csomagokba	
		Célcsoportra, illetve egyénre, speciális igényekre szabott, csomagba rendezhető szolgáltatások kialakítása, vendégelégedettség növelése érdekében	
		Infokommunikációs eszközök, okos eszközök és alkalmazások kifejlesztése, vagy helyi adaptációja az egészségturisztikai szolgáltatások tervezésénél, igénybevitelénél, követésénél, kiértékelésénél	

Stratégiai célok / Prioritások	Specifikus célok	Beavatkozások / intézkedések	Kapcsolódás a Megye turizmus-fejlesztési tervéhez	
1. A Megye egészség-turisztikai vonzerejének javítása	1.2. Egészség-turisztikai marketing fejlesztése	A szolgáltatók hatékony marketingtevékenységének és kommunikációjának támogatása	Legyünk láthatóak!	
		A marketing-kommunikáció háttérének biztosítása az állam és megyei önkormányzat részéről		
		Megyei szinten egységes egészség-turisztikai marketingstratégia kialakítása		
	1.3. A megye turisztikai desztinációi közti együttműködés erősítése, szinergiák kihasználása, nemzetközi kapcsolataik erősítése	Egészség-turisztikai és egyéb szolgáltatók közti együttműködés fejlesztése, partnerségek kialakítása, koordináció javítása	Legyünk hatékonyak! Működjünk együtt!	
		Egészség-turisztikai fejlesztési zónák, egyedi arculatú fejlesztési térségek kijelölése a megyén belül, akár új települések bekapcsolásával		
		Egymásra épülő szolgáltatások fejlesztése (pl. fürdő - ráépülő gyógyászat - ehhez orvosi rehabilitációs profil)		
		Integrált vagy szoros koordináció mellett működő ellátási és szolgáltatási formák kialakítása - életmódprogram kialakítása		
		Testvérmegyei, testvérvárosi és határon átnyúló nemzetközi kapcsolatok (németországi Schwarzwald-Baar járás, erdélyi Hargita megye, Vajdaság) kibővítése egészség-turisztikai szolgáltatások és HR területén.		
	2. Környezeti, gazdasági és társadalmi szempontból fenntartható egészség-turisztikai működés megteremtése	2.1. Az egészség-turisztikai szolgáltatások és vonzerők gazdasági fenntarthatóságának javítása	Nagyobb hozzáadott értékű szolgáltatások nyújtása	Legyünk hatékonyak!
			Méretgazdaságos működés támogatása	
A fejlesztések és a működés kiszámítható finanszírozása				
2.2. Az egészség-turisztikai szolgáltatások társadalmi fenntarthatóságának erősítése		A megyében élők életszínvonalának javítása	Nyújtunk biztonságot!	
		A megyei identitás erősítése, belső keresletösztönzés		
		Új munkahelyek létrehozásának támogatása		
2.3. Az egészség-turizmus környezeti fenntarthatóságának biztosítása		Gyógyvíz kivétel megtervezése, mennyiségének tartós, fenntartható biztosítása	Nyújtunk biztonságot! (fenntartható, környezettudatos gyakorlat)	
		Területi egységben való gondolkodás és táji szemlélet erősítése, területi harmónia elve mentén történő fejlesztések		
		A természeti erőforrások, a táji és építészeti környezet védelme, fenntartható módon való használata		

Stratégiai célok / Prioritások	Specifikus célok	Beavatkozások / intézkedések	Kapcsolódás a Megye turizmus-fejlesztési tervéhez
2. Környezeti, gazdasági és társadalmi szempontból fenntartható egészség-turisztikai működés megteremtése	2.4 Biotermelők bekapcsolása az egészségturizmus rendszerébe	Biotermelők és biogazdaságok termékeinek becsatornázása az egészségturisztikai attrakciók kínálatába	Nyújtunk biztonságot! (fenntartható, környezettudatos gyakorlat)
		Átfogó - egészség, helyi, hagyományos - brand kialakítása az egészséges élelmiszerek népszerűsítésére és megkülönböztethetőségére	
3. A minőségi egészségturizmus feltételeinek megteremtése	3.1. Infrastrukturális feltételek javítása	Az egészségturisztikai desztinációk fogadási feltételeinek javítása	Nyújtunk kényelmet! (fogadóképesség és infrastruktúra)
		Az egészségturisztikai desztinációk alapinfrastrukturális helyzetének javítása (közlekedés, parkolás, településkép).	
	3.2. Jogi feltételek javítása, kedvezőbb adózási környezet megteremtése	Kedvező szabályozási és adózási környezet megteremtése, kezdeményezése	Legyünk hatékonyak! (szabályozás)
		Minősítések rendszerének fejlesztése (pl. akkreditációk, fürdőminősítések megyei kereteinek támogatása)	
	3.3. Egészségügyi és gyógyászati humán feltételek fejlesztése	Az egészségturizmushoz kötődő oktatás és képzési rendszer fejlesztése	Legyünk felkészültek!
		Az egészségturizmus humán erőforrás állományának folyamatos biztosítása	
		A szektorban dolgozók motivációjának, hozzáállásának, vendégközpontúságának erősítése	
	3.4. Kutatási háttér megerősítése	Egészségturisztikai kutatások támogatása, adatbázisok létrehozása, fejlesztések előkészítése	Legyünk jól informáltak!
A szolgáltatások orvosszakmailag elfogadott evidencia szintjének emelése			
4. A megye gyógy- és orvosturisztikai palettájának szélesítése, kapacitásainak fejlesztése, minőségének javítása	4.1. A gyógyturizmus kínálatának fejlesztése orvosi szolgáltatásokkal	Meglévő gyógyfürdőkben: a kínálati elemek mélyítése, komplexitás erősítése rekreációs vagy orvosi és gyógytényező szolgáltatási csomagok kidolgozásával kedvező ár-érték arányú szolgáltatási csomagok kidolgozásával	Legyünk jól informáltak! & Legyünk attraktívak! & Legyünk hatékonyak!
		Meglévő gyógyfürdőkben, wellness szállodákban: profiltisztítás, minőségi szolgáltatás orvosszakmai alprogramok meghatározása főként a prevenció és rehabilitációra helyezve a hangsúlyt pl.: ivókúra, sport profil, edzőtáborok, obesitás kezelése, meddőségi kezelések, ortopédiai műtétek utókezelése, érszűkület kezelése	
4. A megye gyógy- és orvosturisztikai palettájának szélesítése,	4.1. A gyógyturizmus kínálatának fejlesztése orvosi szolgáltatásokkal	Meglévő gyógyfürdőkben: Orvosi szolgáltatás (szakrendelői kapacitás) bővítése (pl.: bőrgyógyászat, reumatológia, angiológia, kardiológia, gasztroenterológia)	

Stratégiai célok / Prioritások	Specifikus célok	Beavatkozások / intézkedések	Kapcsolódás a Megye turizmus-fejlesztési tervéhez
kapacitásainak fejlesztése, minőségének javítása		Meglévő wellness szállodákban: orvosi szolgáltatás (szakrendelők, orvosi konzultációs lehetőség, egyszerűbb diagnosztika, terápia) telepítése, vagy további fejlesztése beleértve a fogászati ellátásokat is.	
		Csatlakozás már működő szolgáltatási hálózatokhoz, franchise rendszerekhez (pl.: NORDENT, Mórahalom - Szabadka)	
	4.2. A gyógyfürdők minőségének megtartása. Legalább egy helyszínen az országos fürdőminősítés megszerzése.	Meglévő minősítéseknek megfelelés vizsgálata, hiányok, fejlesztési szükséglet leírása (gap analysis) középtávon (4-5 év)	Legyünk hatékonyak! (szabályozás)
		Országos fürdővé válás minősítési szempontjainak, elvárásának való megfelelés vizsgálata, hiányok, fejlesztési szükséglet leírása (gap analysis)	
		Infrastruktúra, szolgáltatási tartalom és HR fejlesztés megtervezése megvalósíthatósági tanulmány készítése, költségvetéssel, ütemtervvel)	
	4.3 Gyógyhelyek komplex fejlesztése	A Megye gyógyhelyeinek minőségi fejlesztése, a szolgáltatási színvonal növelése	Legyünk attraktívak! & Legyünk hatékonyak!
		A gyógyhelyek egyedi arculatának kialakítása, pozicionálása	
	4.4. Az orvosi turizmus egyedi kínálatának kialakítása a megye kórházaiban	Kiskunhalasi kórház (nagy)műtétes és gyógyászati háttérszolgáltatással támogatott orvosi turisztikai programjának megtervezése megvalósíthatósági tanulmány, üzleti terv, humán erőforrás terv)	Legyünk jól informáltak! & Legyünk attraktívak! & Legyünk hatékonyak!
		Kecskemét kórházi telephely fejlesztés megtervezése gyógyvíz alapú gyógyászati és nem műtétes orvosi turizmus fejlesztésére	
		Rehabilitációs gyógyturisztikai program megtervezése (Kalocsa, Kiskunfélegyháza helyszínnel), megvalósíthatósági tanulmány készítése	
5. A különböző tulajdonú szereplők, szolgáltatók érdekeinek összehangolása	5.1. Komplex fejlesztések, programok esetén szolgáltatási tartalom, helyszínek,	Szolgáltatási fejlesztési tervek összehangolása megyén belül együtt a profiltisztítással, specializációval	Legyünk jól informáltak! & Legyünk felkészültek! & Legyünk hatékonyak!
		Szakképzett munkaerő folyamatos rendelkezésre állásának megteremtése.	

Stratégiai célok / Prioritások	Specifikus célok	Beavatkozások / intézkedések	Kapcsolódás a Megye turizmus-fejlesztési tervéhez
	kapacitások, HR stratégia összehangolása, valamint ezek közös monitoring tevékenységének kialakítása	Különböző tulajdonú szolgáltatók közös programjaihoz egységes monitoring tevékenység kialakítása.	
	5.2. A különböző tulajdonú szolgáltatók konkrét fejlesztéseinek, közös pályázatainak összehangolása	Közös fejlesztési programok tervezése, pályázatokhoz fejlesztésekhez konzorciumok, klaszterek kialakítása Közös egészségturisztikai vállalkozások, üzletágak fejlesztése (állami kórház, önkormányzatok, szállodák, gyógyfürdők, egyesületek)	Legyünk hatékonyak! & Működjünk együtt!

Forrás: Saját szerkesztés

5. EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A megye egészségturizmusának jövőbeni sikerei szempontjából meghatározó az érintettek jó partnerségi viszonyon alapuló együttműködése. Jelen fejezet az alábbiakban bemutatja az együttműködés javasolt szintjeit, melyek mentén a Megye egészségturizmusában részt vevő és potenciális szervezeteknek működni érdemes. ¹⁰

- **Helyi szint:** a wellness, a gyógyászati és az orvosi – tehát a vonzerőt biztosító - szolgáltatók olajozott, napi szintű együttműködése a szállást, a közlekedést, az étkezést, a szabadidős programokat nyújtó szolgáltatókkal és a helyi önkormányzattal. Az adott desztináció kizárólag ebben az esetben lehet sikeres: az attrakció, a szállás, a gasztronómia és a vendégek (kezeléseken kívüli) szabadidejét tartalmassá tevő programok szolgáltatói így nyújthatnak jó minőséget, így lesznek elégedettek a vendégek, ettől alakul ki a jó hírnév. Ebben a folyamatban a megyei turisztikai szervezetnek eseti koordinációs szerepe van (képviselőt kiállításokon, vásárokon, több szervezetet összefogó pályázati lehetőségek esetén), helyi szinten az önkormányzat, illetve egy attrakció üzemeltetője lehet a fő koordinátor a szolgáltatók között.
- **Megyei/regionális szint:** a megyén, illetve a Dél-alföldi régió belül az adott termék (wellness, gyógy-, vagy orvosi turizmus) kapcsán rendszeresen elősegíteni és katalizálni kell az együttműködéseket. A megyei turisztikai szervezetnek a lehetőségek feltérképezésében és a közös célok megfogalmazásában és rendszeres szakmai fórumok megszervezésében lehet szerepe. Lehetséges együttműködő partnerek:
 - Dél-alföldi Termálklaszter,

¹⁰ Az együttműködés lehetséges szervezeti kereteit a duplikáció elkerülése végett a 8. fejezetben fejtjük ki.

- Szegedi Tudományegyetem,
 - Kecskeméti Szakképzési Centrum Szent-Györgyi Albert Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája,
 - Kiskunhalasi Dékányi Árpád Szakgimnázium,
 - helyi önkormányzatok,
 - magán egészségbiztosítók, egészségpénztárak.
- **Országos szinten:** a Megyei turisztikai szervezet lényegében a megye minden egészségturisztikai szereplőjét képviseli, lobbitevékenységet végez, szakmai kapcsolatokat épít. Ebben a legfontosabb partnerei:
- Emberi Erőforrások Minisztériuma,
 - Nemzeti Egészségügyi Alapkezelő,
 - Magyar Turisztikai Ügynökség,
 - magán egészségbiztosítók, egészségpénztárak,
 - Magyar Fürdőszövetség,
 - Magyar Szállodák és Éttermek Szövetsége,
 - Magyar Balneológiai Egyesület.
- **Nemzetközi szinten:** itt is fontos a szakmai kapcsolatok építése, a nemzetközi (tudományos, szakmai, marketing jellegű) rendezvényeken való részvétel, mind a lobbitevékenység. Legfontosabb partnerek:
- Európai Parlament Közlekedési és Idegenforgalmi Bizottsága,
 - European Spas Association,
 - Vajdasági Egészségturisztikai Klaszter,
 - Szlovén Fürdőszövetség.

6. FEJLESZTÉSI TERÜLETEK

A fejlesztési területeket a 4.5. Prioritások fejezetben meghatározott pontok mentén jelöltük meg, az egyes prioritások átfogó jellemzését a következőkben határozzuk meg:

1. Prioritás - A megyei egészségturizmus vonzerejének javítása

Az egészségturisztikai kínálat fejlesztése egyrészt az attrakciók és szolgáltatások minőségi fejlesztését, egyedi arculat kialakítását, a pontszerű fejlesztések összekapcsolását, desztinációs szemléletet, valamint a marketing és kommunikáció hatékonyságának növelését jelenti.

Az Országos Egészségturisztikai Stratégiában korábban megjelölt kínálati márkák közül a „gyógyító víz” és a „regeneráló víz” fejlesztési irány mellett a „szórakoztató víz” (wellness- és élményfürdők) típusú szolgáltatások is fontosak.

A wellnessprogramokat a holisztikus szemlélet jellemzi: testi, lelki, szellemi egészségre, illetve ökológiai és társadalmi egyensúlyra való törekvés. Tekintettel arra, ahogy a fürdőkben igénybe vehető szolgáltatások döntően a testi felfrissülésre és a lelki megnyugvásra koncentrálnak, a wellness-turizmus vendégei számára meg kell teremteni az aktív testmozgás, a szellemi-lelki feltöltődés lehetőségét is.

A Megye egyedi adottságainak felmérése során egyértelművé vált, hogy a térség kiemelkedő adottságokkal bír az aktív wellness, a soulness a selfness bizonyos területein, valamint a térség gazdálkodói, termelői révén a biotermékek előállításában és egészségturisztikai csomag részeként történő „értékesítésében” is a jelenleginél sokkal nagyobb szerepet volna képes vállalni.

A Megye összefogó és támogató szerepe szükséges ugyanakkor, hogy ezeket a különleges, de elaprózott szolgáltatásokat felmérje, csomagba rendezze, a helyi szereplőket ezáltal bevonja az egészségturizmus vérkeringésébe.

A megye vonzerőinek felmérésén és elemzésén túl – az előkészítő munkához kapcsolódóan – nélkülözhetetlen a turisztikai tervet támogató kommunikációs és marketing tevékenység stratégiájának, tervének folyamatos frissítése, aktualizálása, igazítva a fejlesztési célokhoz. A színes egészségturisztikai kínálat, és a jól felépített turisztikai terv ellenére sem lehet virágzó egy megye turizmusa, ha nincs megfelelő kommunikációs és marketing tevékenység hozzárendelve. A fő vonzerőt jelentő egészségturisztikai szolgáltatások mellett a vendégek komplex élményének biztosítására alkalmas természeti, kulturális és szabadidős értékeket nem elegendő fejleszteni és megőrizni, meg is kell azokat mutatni megyén belül és kívül, sőt, külföldön is ahhoz, hogy a megye sikeres turizmust tudjon magáénak.

A megye turizmusának szlogenje: *Érték, élmény, egészség!* Ebben tehát benne foglaltatik az egészségturizmus is.

2. Prioritás - Környezeti, gazdasági és társadalmi szempontból fenntartható egészségturisztikai működés megteremtése

Az egyik leggyakrabban, más ágazatok kapcsán is előkerülő horizontális alapelv a környezeti fenntarthatóság és környezettudatosság kérdésköre. A fenntarthatóság környezeti pillére azért foglal el kiemelt helyet e kérdéskörön belül, mert az egészségturizmusnak alapvető eleme a természeti adottságok hasznosítása mellett/során a táji és épített környezet, a természeti erőforrások, mint vonzerő védelme és megőrzése.

A turisztikai fejlesztések meghatározó része kell, hogy legyen a megújuló energia hasznosítása, valamint az erőforrásokkal való hatékonyabb gazdálkodás (pl. a termálvizek többlépcsős hasznosítása). A fürdők megfelelő jövedelemtermelő képességének és hatékony működésének alapvető követelménye a megújuló energiaforrások, illetve az energiahatékonyságot javító megoldások alkalmazása.

A gazdasági hatások optimalizálása érdekében a fejlesztési láncba a fürdőkben a termálvíz többcélú hasznosítását (fűtés, fürdőzés, mezőgazdaság), illetve a kapcsolódó iparágak (pl. orvosi műszergyártás, gyógyszeripar, gyógynövények feldolgozása stb.) összehangolt fejlesztéséből adódó szinergiákat is be kell építeni.

A hazai turisztikai vállalkozások körében végzett felmérés szerint az éghajlatváltozás turizmusra gyakorolt hatásaival kapcsolatos ismeretek gyakran felületesek, ezért a klímatudatos fejlesztési és üzemeltetési gyakorlat kialakítása érdekében pozitív tartalmú (legjobb gyakorlatokat bemutató) útmutatás szükséges. A termékfejlesztési prioritások meghatározásában, a különböző projektek kidolgozása során az éghajlatváltozással kapcsolatos adaptációs és mitigációs eszközöket is alkalmazni kell. A szelektív hulladékgyűjtést valamennyi egészségturisztikai szolgáltató létesítményben alkalmazni kell.

Az egészségturizmus fejlesztése esetén kiemelten fontos az esélyegyenlőség megjelenése (célcsoport szinten is!), az infokommunikációs és fizikai akadálymentesítés a szolgáltatásokhoz való akadálymentes hozzáférés biztosítása érdekében.

3. Prioritás - A minőségi egészségturizmus feltételeinek megteremtése

Fogadási feltételek javítása

A termékfejlesztési prioritások alapján megvalósuló egészségturisztikai (attrakció) fejlesztések mellett ki kell alakítani az ahhoz fogadási feltételek megteremtését, legyen szó akár szállás- vagy vendéglátóhelyek minőségi fejlesztéséről, akár a megközelíthetőség javításáról.

A gyógy- és wellness szállodák mellett az orvosi turizmus céljából érkező vendégek által igénybe vett **szállás- és vendéglátóhelyek**, illetve egyéb szolgáltatások minőségi fejlesztését a megcélzott vendégkör elvárásaival és keresletével összhangban kell megvalósítani a kapacitások jobb kihasználása érdekében.

Az alábbi, jól körülhatárolt területeken szükséges ösztönözni a beruházásokat:

- a működő szálláshelyek szolgáltatásainak korszerűsítése szinte valamennyi szálláshely típus és kategória esetében, különös tekintettel a szálláshelyek minősítése érdekében működtetett nemzeti tanúsító védjegyrendszer követelményeinek megfelelő színvonal elérésére;
- a meglévő szálláshelyek versenyképességének emelése, kapacitásainak a hatékonyabban üzemeltethető (üzemgazdaságos) méretre történő növelése;
- hiánypótló szállásfejlesztések az attrakciók (pl. korábbi fejlesztésekkel létrejött, de szállással nem támogatott fürdők) körzetében, a térségi kapacitáshiányok függvényében.

Összességében megállapítható, hogy a szálláshelyek volumenének növelése nem feltétlenül cél, de a szolgáltatások minőségének javítására és a **turisztikai kereslettel alátámasztott, kapacitáshiányos térségek szálláskínálat fejlesztésére szükség van.**

Az egészségturizmus vendégköre általában igényli a minőségi gasztronómiai szolgáltatásokat is. A vendéglátás fejlesztése – turisztikai jelentősége mellett – pozitív hatással van a térség helyi termékeinek előállítására, mezőgazdasági termelő kapacitás növelésére, az alapanyagok helyben történő felhasználására, egyben a minőségi magyar gasztronómia nemzetközi népszerűsítésére. A kínálati színvonal javításához szükséges az **oktatás, helyi, minőségi alapanyag-beszerzés és -felhasználás** (kategorizálás, szakmai minősítés, tudatosságra nevelés), **valamint marketing** területét átfogó fejlesztésekre.

Megközelíthetőség javítása

A turisták által látogatott területeken a turisztikai infrastruktúra mellett a **komfortérzetet** javító, kiegészítő szolgáltatások minőségére fontos nagy hangsúlyt fektetni (pl. tiszta pályaudvarok, higiénés helyiségek).

A közlekedési infrastruktúra és a közlekedési szolgáltatások minősége azonnal képet ad a turistának a fogadóterületről. A **megközelíthetőség** kulcsszereppel bír a turizmusban: a rossz

elérhetőség, a kedvezőtlen közlekedési szerkezet, a parkolási kapacitás elégtelensége, a kitáblázottság hiánya, a nem kielégítő színvonalú infrastruktúra és szolgáltatások mind a belföldi, mind a nemzetközi beutazó turizmusra negatívan hatnak – akár az új turisztikai célterületek bevonása, akár a turisták visszatérési hajlandósága szempontjából. A földrajzi, a környezeti adottságok, a turizmushoz elengedhetetlenül szükséges fenntarthatósági és környezetterhelési szempontok, sőt a fogadóterületek állandó lakosságának igényei egyaránt a közösségi közlekedést helyezik előtérbe az egyéni gépjárműforgalommal szemben.

A jövőben olyan rendszerszemléletű közlekedésfejlesztésre van szükség, amely sikeresen szolgálhatja a turisztikai célokat, figyelembe veszi a turisztikai célterületeket, attrakciókat felkereső látogatók igényeit is. Ehhez tárcaközi és területi szinten meg kell teremteni az együttműködést és a párbeszédet a közlekedésfejlesztési és az üzemeltetési szereplőkkel: menetrend harmonizáció, átszállási kapcsolatok, infrastruktúra minőségének javítása, tisztaság. Az elérhetőség további fontos szempontja, hogy a turisták komfortérzetét növeljük a helyben tájékozódás megkönnyítésével. A **közlekedési infrastruktúra** (helyi és helyközi, valamint légi, vízi, vasúti, közúti, kerékpáros) európai színvonalának elérése mellett szükséges a turisztikai kínálat **virtuális elérhetőségének** javítása is a korszerű infokommunikációs eszközök alkalmazásával.

Jogi feltételek megteremtése

A turisztikai tevékenységekre vonatkozó **jogszabályokat** szükség szerint aktualizálni kell, figyelembe véve a kormányzatnak az adminisztráció csökkentését célzó elkötelezettségét, pl. a fürdőszolgáltatásokat szabályozó, igen elavult 37/1996. (X. 18.) NM rendelet, a szálláshelyszolgáltatás, az utazásszervezés és -közvetítés, a turisztikai szervezeti rendszer, de akár a vendéglátás és az idegenvezetés terén is. Alapvetően fontos jogszabályi kérdés a **magán- és közösségi egészségügyi ellátás együttélése, közös működtetése**, továbbá az **ösztönzési rendszer** bevezetése a közfinanszírozott intézményekben.

Az állami szintű **finanszírozás és adópolitika** (vendéglátás és szállásadás ÁFA-ja 5%-ra csökkent) kedvező fordulatot vett. Lobbizni kell a továbbiakban a fürdőszolgáltatások hasonlóan alacsony ÁFA kulcsa ügyében, illetve a hazai turizmus egyre kedvezőbb állami finanszírozása érdekében (pl. növekvő nemzeti és EU-s forrásösszeg a turisztikai fejlesztésekre).

A SZÉP Kártyával kapcsolatban a stratégiai cél az, hogy a cafeteria piacon betöltött szerepét megtartsa, illetve a kormányzat különböző intézkedésekkel (pl. adózási oldalról, felhasználási oldalról) tovább erősítse, és ösztönözze, hogy a munkavállalók a juttatás minél nagyobb részét fordítsák közvetlenül belföldi turisztikai, főként egészségturisztikai szolgáltatásokra, mivel ezeknek legerősebb a multiplikátor hatása.

Humán feltételek megteremtése

Az egészségturizmus és általában a turizmus és a vendéglátás magas munkaigényű, ugyanakkor nem csak magas képzettségi szintet igénylő ágazatok. Jelenleg általános a munkaerőhiány: a magán egészségügyi szolgáltatók mellett az egyetemi központok és a centralizálás humánerőforrás elszívó hatása érvényesül a közfinanszírozott egészségügyi ellátást nyújtó intézményekben, a turizmusban pedig a vonzóbb fizetést biztosító külföldi munkahelyek okozzák ugyanezt a problémát. A turisztikai munkaerőpiac keresleti és kínálati oldali egyensúlyának megtalálása érdekében a szak-, valamint felsőfokú képzési rendszerben vannak kiküszöbölésre váró problémák (pl. gyakorlati képzés, nyelvoktatás, pályaalkalmasság, pályaelhagyás, tananyag megújítása). Különböző tanulmányi ösztöndíjakkal, pályaaorientációs napokkal a diákok figyelmét célzottan a hiányszakmákra irányuló képzések felé lehet fordítani. A felsőszintű oktatási és szakképzési programokban figyelembe kell venni, hogy ez a szakterület két hagyományos szakma, az egészségügy és a turizmus metszéspontjában van, illetve hangsúlyt kell fektetni a termékszemléletre, fejlesztésmentedzsmentre, a turizmustervezésre és marketingre. A képzési programok szakmai tartamának kialakítása során figyelembe kell venni az egészségturizmus sajátos kompetenciaigényeit (kommunikáció, empátia, türelem, szervezőképesség stb.). A megvalósítás koordináltan, a **gyakorlati elvárásokkal összehangoltan** kell, hogy történjen, a tehetséges munkaerő megtartásának eszközei pedig az **ösztöndíj-rendszerek, a teljesítménybérezés és egyéb motivációs eszközök**.

Szintén megoldásra vár a szürke- és feketegazdaság kifehéritése, olyan speciális foglalkoztatási formák bevezetésével, amelyek figyelembe veszik az érintett ágazatok képzettség iránti elvárásait, humánerőforrás-igényét. Figyelmet kell fordítani a szezonális miatti speciális munkaerő-igény minőségére. A lakosság nyelvi képzése és vendégbarát szemléletmódjának kialakítása kínálatunk egyediségének egyik fontos eleme.

Kutatási feltételek megteremtése

A K+F+I-től elvárt legfőbb hozadék az egyedi és különleges kínálat kialakítása (termékfejlesztés), valamint a figyelemfelkeltő és költséghatékony marketingkommunikációs megoldások. Ehhez folyamatosan fel kell tárnai a jó példákat, a releváns trendeket, valamint a korábban még kiaknázatlan vagy csak részben kiaknázott piaci réseket.

A balneológiai szolgáltatások orvosszakmai elfogadottsága érdekében el kell végezni a gyógyvizek orvosi bizonyítékokon alapuló vizsgálatát (mint az már az 1980-es évek legelején Dr. Bálint Géza professzor vezetésével Kiskunhalason megvalósult, amikor először végeztek kettős

vak balneoterápiás klinikai vizsgálatot¹¹). A gyógyvizek fizikai és kémiai összetétele, valamint egészségügyi hatásainak ismeretében az egészségügyi szaktudásra alapozott egészségmegőrzés, a gyógyítás és a rehabilitáció a turisták számára nyújtott szolgáltatásokat magas hozzáadott értékű elemekkel egészíti ki.

A gyógyászati szolgáltatások esetében (ideértve a balneológiai kezeléseket) fontos szempont a minőségbiztosítás, amelyet a nemzetközi rendszerekkel összhangban kell megtenni.

Az egészségturizmus eredményes működtetése érdekében kapcsolatot kell létesíteni a magán egészségbiztosítókkal és egészségpénztárakkal.

A vendégforgalom alakulásának figyelemmel kísérése érdekében folyamatos marketing és monitoring kutatásokat kell folytatni, valamint figyelemmel lenni a trendek és a vendéglégedettségek mérésére, és az eredmények visszacsatolására, a gyors szolgáltatói reagálás feltételeinek megteremtésére (az egészségturizmus kereslete és kínálata; új bel- és külföldi küldőpiacok potenciáljának és sajátosságainak felmérése; a termálvizek gyógyászati hatásainak és terápiás alkalmazásainak lehetősége – a gyógyvizek tudományos evidencia vizsgálatai; a szálláshely-fejlesztések indokoltságának vizsgálata; a kulturális örökségeken alapuló attrakciófejlesztések megalapozottságának elemzése; aktív, vallási és falusi turizmus vendégforgalmi adatainak feldolgozása, trendjeinek analízise; helyi termékekben és szolgáltatásokban rejlő lehetőségek a turizmus fejlesztése érdekében; Bács-Kiskun megye egészségturizmusának márkaismertsége és a kapcsolt érzetek vizsgálata és azonosítása; versenytársak gyakorlatának és módszereinek feltérképezése; a hazai lakosság utazási szokásai stb.).

Szolgáltatói adatbázis létrehozása

Az eredményes turisztikai tevékenység megvalósításának elengedhetetlen feltétele, hogy pontosan tisztában legyünk a megye adottságaival, így lehet azokat hatékonyan felhasználni. Szükséges, hogy a megye minden egészségturisztikai szolgáltatója, illetve olyan kapcsolódó attrakciója, adottsága, lehetősége ismert legyen számunkra, melyek vonzerőt jelenthetnek a turisták számára, erre pedig a részletes adatbázis készítése és folyamatos frissítése az alkalmas módszer.

A szolgáltatások során képződő, bejövő adatok folyamatos feldolgozásával, rendszerezésével olyan professzionális adatbázis hozható létre, ami támogatja az erős és hatékony turizmus kiépítését és a szolgáltatások piacra vitelét.

¹¹ (1) Bátory, G., Merétey K., Korda J., Gasztonyi Gy., Bóhm U., Görgényi F., Bálint G.,: Kettős vak kísérlet a kiskunhalasi termálvíz terápiás hatásának mérésére a Rheumatoid Arthritises betegeken Magyar Reumatológia XXII. 30-36 1981

4. Prioritás - A megye gyógy- és orvosturisztikai palettájának szélesítése, kapacitásainak fejlesztése, minőségének javítása

Gyógyturizmus

Az egészségturizmus a hagyományos, természetes gyógytényezők – leghangsúlyosabban a gyógyvíz és a gyógyiszap – kihasználására épülő gyógyászati, prevenciós, rekreációs szolgáltatásokkal egészíti ki a desztinációban harmonizált turisztikai alapszolgáltatásokat (kapacitásban és minőségben megfelelő szállás, vendéglátás, szabadidős programok). A fejlesztések során előtérbe kell helyezni a már meglévő létesítmények egyedi profiljának – pl. kerekesszékes társadalmi csoport igényeinek kiszolgálását biztosító gyógyfürdő – kialakítását (tematizálás és szegmentálás). Új létesítmények közpénzből való támogatása pedig csak egyedi profil, a közvetlen versenytársaktól egyértelműen megkülönböztető termék kialakítása esetén indokolt. A hagyományos gyógymódok mellé új terápiás eljárások bevezetése szükséges (pl. művészetterápia, természetgyógyászat, lovasterápia, holisztikus gyógyvíz-, fitoterápia, gyermek mozgásszervi terápia).

A vendégkör a desztináció választásakor figyelembe veszi, hogy a gyógyfürdő rendelkezik-e közvetlenül kapcsolódó szálláshellyel. A fogyatékos emberek ellátására szakosodott központok szintén erősítik a megye egészségturisztikai vonzerejét. Az egyes ortopédiai-traumatológiai műtéteket követően a gyógyfürdők megfelelő szolgáltatás-fejlesztéssel tudnak bekapcsolódni a műtéti eredményt befolyásoló korai rehabilitációs ellátásba (jó példa lehet Kiskunhalason a Semmelweis Kórház és a Halasthermal Gyógyfürdő együttműködése e téren).

A minősített gyógyhelyek számának növelésével (a megyében jelenleg három minősített gyógyhely van: Kiskunhalas, Kiskunmajsa és Tiszakécske), valamint a szolgáltatások minőségének fejlesztésével a megcélzott vendégkör igényeit magasabb színvonalon lehet kielégíteni. A fejlesztéspolitika előtérbe a bizonyítékokon alapuló (evidence based) orvoslás által elismert, kutatásokkal megalapozott kezeléseket is nyújtó létesítmények korszerűsítését, szolgáltatásaik bővítését, és a hozzájuk kapcsolódó turisztikai, egészségügyi szolgáltatóhálózat kialakítását kell helyezni. A gyógyhelyek egyértelműen kiemelt desztinációkként kezelendők. A minősítés követelményeinek korszerűsítésével szükséges elérni azt, hogy a gyógyhely státusz a jelenleginél nagyobb elismertséget jelentsen, és a megfelelő adottságokkal rendelkező helyszíneken a településfejlesztést hosszú távon orientálja mind az alapvető infrastruktúra, mind pedig a turisztikai kínálati elemek tekintetében.

Orvosi turizmus

Az egészségügyi szolgáltatásokon alapuló orvosi turizmus – sajátos, a legjobb magyar orvosi szaktudást turisztikai szolgáltatásokkal kiegészítő – egyedi kínálatát az országos szinten eddig

elért vezető piaci szintet a megye orvosturisztikai életébe is be kell vezetni. Ennek egyik kiemelt területe a fogászat. Növelni kell a megye piaci részesedését azokon a területeken, ahol általában versenyképesek a magyarországi szolgáltatások (pl. IVF (lombikbébi), plasztikai sebészet) és ki kell használni egyéb orvosi kezeléseket megalapozó kivételes adottságait (pl. ortopéd-traumatológia, idegsebészet, különleges műtéti eljárások, rehabilitáció), melyek ellenére a megye a magánegészségügyi szolgáltatások nyújtásában kezdetleges szinten áll. A kívánt célok elérésében és az elért eredmények megtartásában támaszkodni kell az egészségipari alapokra (gyógyszeripar, orvosi műszergyártás, gyógynövényipar), kiemelten a megyében már működő gyógyszergyártók, valamint gyógynövénytermesztők bevonásával (pl. kórházakkal közös fejlesztések, beszállítói programok).

Az orvosi szolgáltatásokon alapuló egészségügyi turizmus fejlesztéséhez szükség van a piacképes megyei szolgáltatások körének meghatározására (pl. fogászat, orvosi rehabilitáció, egynapos sebészeti kezelések, sport rehabilitáció stb.) és fejlesztésére, ideértve az önálló, magas színvonalú, profitorientált egészségügyi vállalkozásokat, és a turisztikai létesítmények kiegészítő egészségügyi szolgáltatásait.

Az orvosi turizmus kiemelt területei a következők:

- kórházi gyógyászat – nagyértékű műtétek,
- kórházi gyógyászat – (nem műtétes) terápiák,
- egynapos sebészet,
- egyéb járóbeteg ellátás – fogászat - szájsebészet,
- egyéb járóbeteg ellátás,
- rehabilitáció (mozgásszervi, stroke utáni neurológiai, kardiológiai, tüdőgyógyászati).

5. Prioritás - A különböző tulajdonú szereplők, szolgáltatók érdekeinek összehangolása

Az egészségturizmus fejlesztése elképzelhetetlen a különböző szereplők együttes, összehangolt munkája nélkül. A fő fejlesztési területek az alábbiak:

- Közös fejlesztési programok tervezése, pályázatokhoz, fejlesztésekhez konzorciumok, klaszterek kialakítása.
- Közös egészségturisztikai vállalkozások, üzletágak fejlesztése.

Az együttműködés és a szervezeti működésre vonatkozó javaslatokat részletesen az 5. és a 8. fejezetben fejtjük ki.

7. HOSSZÚ TÁVÚ FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓK

Az egyes települések, térségek versenyképes turizmusának háttérében mindig egy hosszú távú, folyamatosan építkező, a helyi értékekre és a helyi lakosokra alapozó fejlesztési koncepció áll, melynek minden egyes eleme a település egészének fejlődését szolgálja – az egyedi, pontszerű, települési arculattal jelentősen szembemenő újítások helyett az egységes, egy irányba mutató fejlesztések a dominánsak. A sikeres települések, desztinációk nagy többsége rendelkezik egy, a hely adottságait erősítő, rendszerező, lakosságot, vállalkozókat, képviselő szervezettel, mely lehet akár az Önkormányzat (pl. Mórahalom esetében), de lehet egy jól működő helyi TDM szervezet (pl. Hévíz esetében), de természetesen a turisztikai és az egyéb települési, térségi közös fejlesztések esetében a kettő összehangolt működése hozza a legjobb eredményt.

Tanulva az egészségturizmus területén jól működő településektől, a következő fejlesztéseket tartjuk hosszú távon megvalósítandónak:

- A szolgáltatások fejlesztései esetében fontos szempont az eltérő korú, igényű és érdeklődésű **célcsoportoknak megfelelő** termékek, termékcsomagok kialakítása, mind a wellness-, mind a gyógy-, mind az orvosi turizmus esetén;
- **Egyedi, megyei karakter**, brand meghatározása, mely által a Megye termékei, szolgáltatásai egyértelműen megkülönböztethetők lesznek.
- Mind a wellness-, mind a gyógyászati, mind az orvosi turizmusban szükséges a legújabb technológián és a naprakész tudáson alapuló, **innovatív kezelések/szolgáltatások** nyújtása.
- Mivel mindhárom termék kapcsán cél a növekvő vendégforgalom és növekvő bevételek generálása, ehhez szükség van a vendégek/betegek igényeinek maximális kielégítésére. Ez azt jelenti, hogy a wellness, gyógyászati és orvosi szolgáltatásokon túl a szállást, a közlekedést, az étkezést, a szabadidős programokat **minőségileg kifogástalanul, komplex módon, és a szolgáltatók** (attrakció, szállás, gasztronómia, programok) **lehető legszorosabb együttműködése** révén biztosítsák.
- Fürdők, szállodák, kórházak, orvosi rendelők szerezzenek egy, a legfontosabb célpiacuk szempontjából releváns **minősítést, akkreditációt** (ilyen lehet a Magyar Fürdőszövetség maximum 5 csillaga strandfürdő, uszoda, gyógyfürdő, wellnessfürdő kategóriában, az Európai Fürdőszövetség, az ESPA „EuropeSpa” nevű nemzetközi minősítése, a Magyar Szállodaszövetség Hotelstars minősítése, 1-5 csillagig, vagy az egészségügyi intézmények akkreditációi, melyeket a legfontosabb célpiacnak megfelelően érdemes megszerezni, pl. a JCI az amerikai, a Temos a német piacon elfogadott.
- Építészakmai szempontból cél a kórházak, rendelők, fürdők és szállodák esztétikus, a kornak megfelelő és **a vendégek számára kényelmet biztosító, praktikus és vonzó megjelenése**, az

üzemeltetés során pedig jól áttekinthető, kezelhető, tisztántartható, energetikailag racionális és automatizált működése. (Ennek egyik technikai szempontja, hogy a jövőben létrehozandó wellness, gyógyászati és orvosi kapacitások, valamint a kapcsolódó szálláshelyek között fedett összeköttetést, megfelelő átjárhatóságát biztosítani kell).

- Komplex, kórház – fürdő – szálloda és egyéb egészségügyi szolgáltatások összefogásával, egyetemi HR támogatással létrejövő pilot projekt, megvalósítása és működtetése (Kiskunhalas)
- Megyei, de helyi szinten is **folyamatos aktív**, célcsoportra szabott, hatékony **marketingtevékenység**.
- A bővítések, új létesítések eredményeképpen megvalósult projektek esetében fontos **az átlátható működés, a monitorozhatóság, a pontos adatszolgáltatás**. Csak így rendelkezhet mindhárom termék (wellness-, gyógy- és orvosi turizmus) megfelelő, megbízható adatbázissal, ami a további fejlődés és az eredményes üzemeltetés alapja.
- A **környező lakosokat** a szolgáltatók működése és az ott zajló programok a lehető legkisebb mértékben zavarják, ugyanakkor számukra a lehető legtöbb gazdasági és társadalmi hasznot jelentsék (a megyei lakosság, mint egyik fő célcsoport jelenik meg az egészségügyi fejlesztésekben).
- A fejlesztésekhez szükséges képzett munkaerő számára vonzó lakó- és munkakörnyezet kialakítása, a letelepedési szempontból kedvező körülmények megvalósítása;
- Az egészségügyi szempontjából fontos desztinációk infrastruktúrájának fejlesztése, a megközelíthetőség, a fogadóképesség javítása úgy, hogy ezen fejlesztések **esztétikus városképi megjelenés** szempontjából is egységet alkossanak. (Fontos a parkosítás, azok folyamatos gondozása, a vendégek komfortja miatt pedig a megfelelő számú parkolóhely megléte vagy létrehozása, a szálláshelyek városképi arculatba illesztése és színvonaluk növelése, stb.).
- Amennyiben a szolgáltatóktól könnyű eljutni az adott desztináció **belvárosába**, a vendégek használhassák ki az ezekből adódó szép látványt és a szabadidős programlehetőségeket.

8. SZERVEZETI MŰKÖDÉS ÉS ELLENŐRZÉS MEGVALÓSÍTÁSA

A turisztikai szereplők megkérdezésekor kirajzolódó igény egy megyei szintű, a Megyében függetlenül működő elsődleges és másodlagos egészségügyi szolgáltatásokat összefogó, szervező és koordináló szervezet létrehozása, amely egyben egy közös platform a szektor együttműködésének javítása, a megye versenyképességének, fejlődésének elősegítése érdekében, ahol a döntések a kihívások, problémák, feladatok legfőbb érintettjeihez kerülve születnek.

A jelenleg előre látható fejlesztési elképzelések és érdekek képviselőire ezért középtávon egy **térségi, desztináció szemléletű, vállalkozói és közszféra segítő kapcsolatán alapuló együttműködés létrehozását javasoljuk**, melynek alapító tagjai a Megye meghatározó egészségsturisztikai szervezetei, intézményei, vállalkozásai, a Megyei Önkormányzat, azok a helyi önkormányzatok, melyek a megye turizmusában szerepet játszanak (vagy van ilyen szándékuk), emellett tagjai lehetnek az országos és megyei érdekelt szervezetek, szövetségek, egyesületek, nemzeti parkok, kisebb egyéb területen ténykedő, de kapcsolódó vállalkozások is. Mivel a Megyében jelenleg nincsenek erős helyi TDM szervezetek, nincs kiemelt turisztikai térség, éppen ezért egy megyei szintű desztinációs együttműködés azt a szakmai űrt tudná betölteni, ami e helyi, megyei szinten „széttöredezett” turisztikai ágazatot összefogja, támogatja és segíti a kiemelt desztinációvá fejlődést, projektgenerálást.¹² A szervezetnek az Önkormányzati szervezeti egységek feladatait kell kiegészítenie azokkal tartalmi elemekkel, melyek nem tartoznak a Megye feladati közé (semmiképpen nem cél párhuzamos szervezetek létrehozása). Mivel az Önkormányzat költségkerete sem terjed ki az ilyen jellegű turisztikai tevékenységre, illetve ezek támogatására, javasolt tagdíjas rendszer bevezetése a szervezetben bizonyos közös feladatok és célok megvalósítására. A szervezet működtetése elképzelhető közszféra szervezet irányításával, de ugyanúgy lehet vezetője egy egészségturizmusban kiemelkedő szerepet játszó magánszféra szervezet képviselője is (a vezető személyének előnyeit és hátrányait az alábbi ábra foglalja össze):

9. táblázat: A desztinációs szervezet működtetésének előnyei és hátrányai az irányító szervezet személye alapján

Megyei szervezetet irányító személye	Előnyök	Hátrányok
Közsféra	Hosszú távú stratégiai megközelítés	Mérsékelt vállalkozói szemlélet megvalósulása
	Desztináció ismertsége, és megteremtésének igénye a tagok között	Lassabb döntéshozatal (döntési szintek száma több, döntéshozatali idő jellemzően hosszabb)
Közsféra	Közösségi érdek szemlélete a fejlesztéseknél és projektgenerálásoknál	Jellemzően nem profitorientált működés
	Minőségbiztosítási fókusz	Kockázatvállalási hajlandóság kisebb
	Helyi KKV-k támogatásának, bevonásának igénye, pályázati lehetőségek megosztása	
Magánszféra	Rövid távú taktikai megközelítés	Közérdekben való gondolkodás helyett jellemzően saját érdekek előtérbe helyezése a jellemző
	Értékesítési (profit) szemlélet	Korlátozott érdekeltség a hosszú távban gondolkodásra

¹² Bács-Kiskun Megye Marketingstratégiája

Megyei szervezetet irányító személye	Előnyök	Hátrányok
	Piaci lehetőségek kiaknázására összpontosítás	Megfelelő források hiánya, pályázati lehetőségek korlátozott ismerete, alacsonyabb támogatási intenzitás lehetséges források tekintetében
	Gyors döntéshozatal	A közszférával való kapcsolat esetleges
	Vállalkozói szemlélet	
	Piac-vendég-orientáció	

Forrás: Dr. Piskóti István: „Turisztikai Desztináció Menedzsment rendszer érdekviszonyai - előnyök az érintettek számára” című előadása alapján saját szerkesztés

A feladatok koordinálásában, a célok, irányok „közös értésében” az Önkormányzat egyes szervezeti egységei segíthetik a vállalkozásokat, viszont az összefogásban a Megye egészségturisztikai szereplőinek kell a fő szerepet vállalnia.

Az Önkormányzat a következő feladatai mentén, azzal párhuzamosan az egészségturizmus területén is szerepet vállal, saját feladatkörén belül (ha nem is nevesítetten, de a Megye adottságaiból adódóan kiemelt területként kezelve): Megye stratégiai céljait, a fejlesztési irányokat az Önkormányzat Stratégiai Kabinetje határozza meg, a Megye marketing feladatait pedig a Marketing Iroda végzi. A Bács-Kiskun Megyei Turizmusfejlesztési és Marketing Nkft. és a Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Nkft. összeolvadásával létrejövő Bács-Kiskun Megyei Fejlesztési Ügynökség Nkft. a Megye pályázati és egyéb fejlesztési projektjeit kezeli, koordinálja. Ezek a feladatok nyilvánvalóan az egészségturizmus fejlesztését is szolgálják, viszont az Önkormányzatnak nem feladata a megyei vállalkozók, szervezetek irányítása, és a közös munka finanszírozása (szakmai koordinációs feladatokat azonban egyes megyei szintű projektekben, fejlesztésekben elvállalhat a közös érdekek érvényesítése céljából).

A desztinációs szervezet kell, hogy ösztönözze a vállalkozások, közvetlen piaci és kapcsolódó szakmai szereplők klaszter típusú együttműködését, illetve részvételét a már meglévő klaszterek munkájában. (Bács-Kiskun megyében az egészségturizmus szereplőinek javasolt belépni, aktívabb részvételt vállalni a Dél-Alföldi Termál Klaszter működésében.)

A desztinációs szervezet alapelvek mentén támogat és ellenőriz, miközben ellátja a tagok és tagszervezetek érdekképviseletét¹³:

¹³ Az Önkormányzatnál 2020 elején alakuló szervezeti struktúra és feladatmeghatározás véglegesítését követően lehet egyértelműen szétválasztani egymástól az Önkormányzat és Ügynöksége alá tartozó feladatokat a széleskörű, megyei szereplők együttműködésén alapuló szervezet feladataitól.

13. ábra – A desztinációs szervezet feladatai

Támogat	Ellenőriz
<ul style="list-style-type: none"> • megyei szereplők összefogása, koordináció • közös brand, arculat kialakítása • közös marketingtevékenység és kommunikáció • turisztikai információs rendszer működtetése • fejlesztési elképzelések megvalósításának segítése • lobbitevékenység • honlap létrehozása és fenntartása • pályázati tanácsadás, pályázatfigyelés, pályázatírás • oktatás, képzés szervezése, szemléletformálás • önkormányzati támogatások hatékonyabb felhasználása • kapcsolatépítés • közös rendezvények 	<ul style="list-style-type: none"> • a fejlesztések és a pályázati megvalósítások felügyelete, azok illeszkedésének figyelése a megyei célokkal • saját monitorig és minőségbiztosítási rendszer kialakítása • a védjegyrendszerhez, minősítési rendszerekhez való csatlakozás folyamatának elősegítése és ellenőrzése • saját védjegyrendszer, megyei díjak bevezetése • esélyegyenlőségi és fenntarthatósági szempontok betartatása

Forrás: Saját szerkesztés

9. EGYÉB FEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ KAPCSOLATOK

A fejezetben bemutatásra kerülnek azok az országos, illetve térségi dokumentumok, melyek valamilyen formában tartalmazzák, vagy érintik az egészségturizmust, vagy az egészségturizmushoz kapcsolódó egyéb fejlesztési területeket. A szerb partnertől is információt kértünk arra vonatkozóan, hogy melyek azok a Vajdaságot érintő fejlesztési dokumentumok, melyek jelen projektet érintik.

9.1. VAJDASÁGBAN

2018-ban a Prosperitas Alapítvány megbízásából elkészült „*A vajdasági magyar közösséget érintő idegenforgalom fejlesztési stratégiája*”¹⁴ (Stratégia). A vajdasági terület- és gazdaságfejlesztési stratégiához kapcsolódóan az idegenforgalmi stratégia olyan fejlesztések megfogalmazását tartalmazza, amelyek elősegítik a vajdasági magyar közösség területén (területein) a természeti és kulturális értékek fenntartható idegenforgalmi hasznosítását. A fejlesztések folyamán sor kerülhet a különféle gazdasági ágazatok összekapcsolására, klaszterek kialakítására specifikus idegenforgalmi ágazatok helyzetbe hozásához és fejlesztéséhez.

14

https://www.prosperitati.rs/sites/default/files/a_vajdasagi_magyar_kozosseget_erinto_idegenforgalom_fejlesztési_strategiaja_7.7.pdf

- A Stratégia egészségturizmusához kapcsolódó programjai a következők: Nagyléptékű wellness – SPA tartalmak kiépítése és / vagy bővítése, preventív egészségügyi és rekreációs feltételek megteremtése, az egészséges életmódhoz való hozzájárulás.
- Az orvosi szolgáltatásokon alapuló egészségügyi turizmus kínálatának fejlesztése, új tartalmakkal való bővítése, elsősorban a fogászat, az esztétikai sebészet és az ortopédia területén.
- További célok a vallási, lovas, öko- és vizi turizmus fejlesztésére, valamint a kereskedelmi szálláskapacitás bővítésére.

9.2. ÁGAZATI VAGY NEMZETI SZINTŰ (MAGYARORSZÁG)

Az egészségturisztikai szempontból releváns országos dokumentumok egyike a **Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030**, az állami turizmusirányítás célrendszerét és eszközrendszerét 2030-ig meghatározó alapidokumentum. A stratégia részletesen foglalkozik a magyar turizmus helyzetének alakulásával, azonosítva a főbb trendeket, erőforrásokat. A dokumentum az egészségturizmust a turizmus egyik leggyorsabban fejlődő területeként kezeli.

9.3. REGIONÁLIS (MAGYARORSZÁG)

Számos térségi dokumentum érinti az egészségturizmus témáját. A 2016-2020 időszakra vonatkozó **Bács-Kiskun megye turizmusfejlesztési terve** az aktuális keresleti és kínálati trendeket figyelembe véve a megyében azonosított természeti és kulturális örökségre épül. Ezen alapulva sajátos és komplex turisztikai termékek kialakításával kívánja beépíteni a megye életébe a fenntartható turizmust. A jelenlegi adottságokból fakadóan négy kínálati elemre helyezik a hangsúlyt: gyógyhelyek, családi kerékpártúra, egyedi kultúra, helyi termékek és gasztronómia. Ehhez szorosan kapcsolódva egészségturizmus alágainak fejlesztésére vonatkozó intézkedések is megfogalmazásra kerülnek. A **Bács-Kiskun megye marketingstratégiája 2018-2024** a megyére jellemző egyedi kínálatot szintén az említett négy területre alapozva építi fel. Az ezekből kialakított komplex turisztikai csomagokhoz kapcsolódó piacokat tematikus stratégiai marketingprogram segítségével kapcsolják össze. Egy ilyen belső, identitáserősítő alprojekt része az egészségturizmus, mely keretein belül cél „az egészségturisztikai helyszínek (minden típusát átfogó) kínálatának bemutatása, összehangolt fejlesztése és menedzselési hatékonyságuk növelése a kooperáció révén”.

Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Programja a megye 2020-ig szóló területfejlesztési koncepcióját és programját tartalmazza; nem kifejezetten egészségturisztikai vagy turisztikai szemszögű dokumentum, de a turizmushoz és azon belül az egészségturizmushoz kapcsolódó

elemek fontos részét képezik. Ezek közül legjelentősebb a helyi termál- és gyógyvizekre épülő gyógyturizmus, mely lényeges szerepet játszik a megye kihasználható adottságai között és a turizmus fejlesztésének egyik fő irányát jelenti. A gyógyturizmus mellett az egészségturizmushoz kapcsolja a különböző sport és rekreációs célú turisztikai ágazatokat: a természetes vizekre épülő vízi turizmust és horgászturizmust, az erdei turizmust, lovasturizmust és a borturizmust is.

Bács-Kiskun Megyei Kerékpáros Stratégia az egészségturizmushoz elsősorban a kerékpárturizmuson keresztül kapcsolódik, de a dokumentum az egészségturizmust és az ahhoz kapcsolódó turisztikai ágazatokat közvetlenül is említi. A bor- és az egészségturisztikai termékek összekapcsolása egymást erősítő, szinergikus hatással járhat, de a szerb-magyar kapcsolat szempontjából is jelentős a **Duna borút létrehozatala és pozicionálása turisztikai és kulturális márkaként a határ-menti régióban** címmel elkészített közös fejlesztési és marketingstratégia, melynek többek között része a borutak kiépítése az egészségturizmus területén.

A 2011-től hatályos **Bács-Kiskun Megye Területrendezési Terve** szintén nem kifejezetten turisztikai célú, de az egyes területek felhasználásánál említésszinten jelentkeznek az egészségturizmushoz kapcsolódó részterületek – ökoturizmus, sportcélú turizmus, borturizmus. A 2019-es módosítási tervezet azonban már kiemelten beszél a gyógyászati (elsősorban gyógyfürdőkhez) és wellness célú turizmusról, a kapcsolódó gyógyhely- és gyógyfürdő települések turisztikai övezeteinek fejlesztésével, emellett az egyéb turisztikai övezeteken keresztül megjelenik az egészségturizmushoz kapcsolhatóan a borturizmus, a biotermékek árusítása, a kerékpárturizmus és a vízi turizmus is.

Az alábbi táblázat felsorolja a vizsgált dokumentumok körét, illetve sorra veszi az egészségturizmushoz való kapcsolódási pontokat.

10. táblázat – Az egészségturizmus megjelenése az országos és térségi fejlesztési dokumentumban

Cím	Relevancia	Szerző (intézményi is)	Készítés dátuma	Egészségturizmus fogalom	Jó példa hazai-nemzetközi gyakorlat	Turizmusra/egészségturizmusra vonatkozó trendek	Turizmusra/egészségturizmusra vonatkozó fejlesztések - és feltételrendszerek	Elérhetőség
Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030	Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 az állami turizmusirányítás célrendszerét és eszközrendszerét 2030-ig meghatározó alapdokumentum	Magyar Turisztikai Ügynökség	2017. október	2.3 fejezet (49. oldal)		2.1 fejezet (27-34. oldal): trendek	Stratégia pillérei (88. oldal)	Link https://ntu.gov.hu/documents/prod/ntu_strategia_2030.pdf
Bács-Kiskun megye turizmusfejlesztési terve 2016-2020	Bács-Kiskun megye turisztikai fejlesztéseinek támogatása, versenyképessé tétele	Bács-Kiskun Megyei Turizmusfejlesztési és Marketing Nonprofit Kft.	2016. november	7.2.1. fejezet (107. o.)		Magyarországi turisztikai trendek (11.o.), BK turisztikai helyzete (12-24.o.)	Formálódó turisztikai célú fejlesztések, 94-104. o.	Link https://docplayer.hu/104608276-Bacs-kiskun-megye-turizmusfejlesztesi-terve-november.html
Marketingstratégia	A marketingstratégia a turizmusfejlesztési stratégiák készítésének és megvalósításának fontos támogatója kell legyen.	Dr. Piskóti István	2018	Nincs definiálva	Város és megye szlogenek	Desztinációmárking (65-67) - 18 trend felsorolása	Turisztikai jövőkép, a turizmusfejlesztési terve 2016-2020 alapján (60-67. dia) Turisztikai, desztináció-menedzsment s stratégiai marketing program (131-133) Megyei TDM és Turisztikai termék-kiállítások (140-141)	Link https://www.bacs-kiskun.hu/uploads/files/megyeiokonmnyzat/eloterjeszesek/20180928/5-eloterjeszes_melleklet.pdf
Bács-Kiskun 2020	Bács-Kiskun megye területfejlesztési koncepciója és programja	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat	2014. szeptember	Gyógyturizmus (gyógyvizek építve). Horgász-, ekei-, lovas-, borturizmus, vízi (sport) turizmus.		Európai turisztikai trendek (18.o.)	Megyei adottságokra szabott turisztikai termékek fejlesztése (46.o., 170.o., 203.o., 214.o.) "Hírös város" turisztikai vonzó és rekreációs program (57.o.) Természetes és termálvizek épített turizmus (84.o.) Turisztika fejlesztések koordinációja (141.o.) Magyar-Horvát-Szerb területi társulás létrehozása és működtetése (220.o.)	Link http://www.bacs-kiskun2020.hu/files/bkm2020program.pdf
Bács-Kiskun megyei kerékpáros stratégia	Bács-Kiskun megye kerékpáros turizmusának fejlesztése	Mobilissimus Kft.	2019	Egészségturizmus (22. old.). Kerékpárturizmus.	EuroVelo tervezési útműtató kerékpárutakhoz (129.o.) Nemzetközi tervezési útműtatók, segédletek (132.o.) Fényképek hazai és nemzetközi példákról	A megye turizmusának alakulása számokban (30.o.)	Turisztikai adottságok bemutatása (22.o.) Fejlesztési célok (110.o.-) Fejlesztések értékelése több (turisztikai is) szempontból (127.o.) Kerékpározáshoz kapcsolódó szolgáltatások kialakítása (141.o.) Kerékpáros útvonalak kialakítása (133.o.) Marketing és információs szolgáltatások (147.o.) Kapcsolódó események és rendezvények (156.o.) Szemléletformálás (158.o.) Intézkedési javaslatok (164.o.)	Link https://www.bacs-kiskun.hu/uploads/files/hatarozatok/20190215/6-2019-ii-15-hat-melleklete/190207-Bacs-Kiskun-kerkepáros-s-strategia.pdf
Duna borút létrehozatala és pozicionálása turisztikai és kulturális márkaként a határmenti régióban - Közös fejlesztési és marketing stratégia	Magyar-szerb határtársulás közös borturisztikai fejlesztési és stratégiája	RMC Regionális Marketing Centrum Kft.	2019	Definíciók: borút, borturizmus, borturizmus + BK megyei borturizmus elemzése, gasztronómiai turizmus.		Az egészségturizmus gasztró oldalához kapcsolható trendek (41-42.o.)	2. rész: Borturisztikai fejlesztési stratégia a magyar-szerb határmenti régióban - stratégiai program, Európai Kulturális Útvonalak kialakítása (44-48. oldal)	Link https://www.bacs-kiskun.hu/uploads/files/hatarozatok/20190628/40_2019-VI-28-melleklete.pdf
Bács-Kiskun megyei klímastratégia 2018-2030-ig tekintettel 2050-ig	Klímatratégia kialakítása	MEGERTI Magyar Energetikai Gazdaságtervezési és Értékelési Tanácsadó Iroda Kft.	2017. november	Egészségturizmus nincs definiálva		Turizmus veszélyeztetettsége (53. oldal)	A alkalmazkodási és felkészülési intézkedések (109. oldal)	Link https://www.bacs-kiskun.hu/uploads/files/klima/Klimasztrategia%202018-2030-ig%20tekintettel%202050-ig%20A9gia/BKM%20d%C3%ADmasztrategia%20v4.pdf
Bács-Kiskun megye területrendezési terve	Településrendezési tervek és a megyei területrendezési tervek összehangolása	VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai Nonprofit Kft. (Módosítási javaslat: DRO Szakértői munkacsoport)	2011. december (Módosítási javaslat: 2019. szeptember)	Ökoturizmus, sport- és gyógyturizmus (Módosítási javaslatban megjelöli a pusztai turizmus fejlesztését, a gyógyhelyek és gyógyfürdő településeket is).		Wellness szállás, fürdőzések, gyógyászat, kapcsolatos turizmus ágazatok növekvő jelentőségének kiemelése (módosítás 112. oldal)	Turizmushoz kapcsolódó területrendezési ajánlások Módosítási javaslatban: turisztikai fejlesztési övezetek kialakítása, köztük pusztai turizmus fejlesztési övezete, pincefalvak övezete, gyógyhely és gyógyfürdő települések övezete, Duna menti térség övezete.	Link https://www.bacs-kiskun.hu/uploads/files/teruleterendezes/BK_11_12_14.pdf Módosítási javaslat: https://www.bacs-kiskun.hu/uploads/files/fejlesztesi/iroda/bkmrt-javaslatteve/Javaslatteve_munkareszek_0920.pdf

Forrás: Saját szerkesztés

10. TÁMOGATÁSOK LEHETSÉGES FORRÁSAI

Finanszírozás

A 2014-2020-as időszak támogatáspolitikája a 2021-2027-es Európai Unió költségvetési időszakban is folytatódik, azaz várhatóan jelentős EU források állnak rendelkezésre ebben a hét évben is turizmusfejlesztési célra. A Kormány a 2021–2027 közötti időszakra vonatkozó Partnerségi Megállapodás és operatív programok tervezésével kapcsolatos feladatok összehangolására, a tervezési folyamat felügyeletére, az előterjesztések megvitatására és az Európai Bizottsággal folytatott tárgyalások nyomán követésére, valamint a mandátumok előzetes véleményezése Programozási Munkacsoportot hozott létre¹⁵. A 2021–2027 közötti kohéziós célú fejlesztési források felhasználásának tervezése, majd végrehajtása a következő alapelvek mentén történik¹⁶:

- a forrásfelhasználás elsődleges célkitűzése, hogy növekedjen Magyarország gazdasági és társadalmi versenyképessége,
- a rövid távú nemzetgazdasági hatások elérése mellett fokozott jelentőséget kell, hogy kapjanak a hosszabb távú hatékonyságnövelési, üzleti környezet javítási, kapacitási és emberi életminőséget javító hatások,
- a megvalósítás során ugyanolyan fontos a fejlesztési programok eredményessége és a forrásvesztés kockázatának tompítása,
- a forrásokat kevés számú fejlesztési célkitűzésre szükséges összpontosítani,
- az új időszakra történő felkészülés során a tervezéssel egyidejűleg biztosítani kell az újfajta, jelentősen egyszerűsített és a hatékonyságot növelő eljárási elemek kialakítását, továbbá a támogatásfelhasználási intézményrendszer és a tervezett beavatkozások potenciális célcsoportjainak felkészítését.

11. táblázat: A tervezett célkitűzések kapcsolódási pontjai a Megye egészségturizmusának fejlesztéséhez

Szakpolitikai célkitűzés	Policy Objective/ Specific objective	Egyedi célkitűzések	Lehetséges kapcsolódási pont Bács-Kiskun megye egészségturizmusának fejlesztéséhez
1. Intelligensebb Európa az innovatív és intelligens gazdasági átalakítás előmozdítása révén	PO.1.1	A kutatási és innovációs kapacitások megerősítése, valamint előrehaladott technológiák bevezetése.	Állami oktatási és kutatási intézményekben, kis és középvállalkozásokban magvalósuló beruházások (állésszközök, immateriális javak, kutatási tevékenységek).

¹⁵ 1024/2019. (II. 11.) Korm. határozat

¹⁶ 1023/2019. (II. 11.) Korm. határozat

Szakpolitikai célkitűzés	Policy Objective/ Specific objective	Egyedi célkitűzések	Lehetséges kapcsolódási pont Bács-Kiskun megye egészségturizmusának fejlesztéséhez
1. Intelligensebb Európa az innovatív és intelligens gazdasági átalakítás előmozdítása révén	PO.1.2	A digitalizáció polgárok, vállalkozások és kormányok előnyére fordítása.	E-egészségügyi szolgáltatások, e-kereskedelem, e-szolgáltatások bevezetése.
	PO.1.3.	A kkv-k növekedés és versenyképesség előmozdítása.	Egészségturisztikai kkv-k fejlesztése, (üzletfejlesztés, nemzetköziesítés)
	PO.1.4.	Készségfejlesztés az intelligens szakosodáshoz, ipari átalakuláshoz, vállalkozáshoz.	Egészségturisztikai kkv-k innovációs folyamatainak támogatása, készségfejlesztés, egyéb szervezeti folyamatok fejlesztésének támogatása. (innovációs folyamat támogatása, folyamat-, szervezeti-, marketing, közös alkotáson alapuló, felhasználói és kereslet-vezérelt innováció), technológiatranszfer
2. Zöldebb, karbonszegény Európa a tiszta és méltányos energetikai átállás, a zöld és kék beruházás, a körforgásos gazdaság, az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, valamint a kockázatmegelőzés és -kezelés előmozdításával	PO2.1	Energiahatékonysági intézkedések előmozdítása.	Egészségturisztikai beruházások energiahatékony fejlesztése.
	PO2.2	A megújuló energiák ösztönzése.	Termásvíz alapú, megújuló energiák használatának támogatása.
	PO2.5	A fenntartható vízgazdálkodás előmozdítása.	Vízkezelések megőrzése, megfelelő szennyvíz- és használt gyógyvíz kezelés támogatása.
	PO2.6	A körforgásos gazdaságra való átállás előmozdítása.	Egészségturisztikai beruházások esetén a hulladékgazdálkodás megfelelő kezelése.
	PO2.7	A városi környezet biodiverzitásának, zöld infrastruktúrájának megerősítése, valamint a környezetszennyezés csökkentése.	Egészségturisztikai beruházások esetén környezetbarát megoldások alkalmazása, a természetvédelmi területek megóvása, szemléletformálás, életmódközpontok tevékenységének kiterjesztése a környezettudatosságra.
	PO2.8 (áthelyezett)	Fenntartható multimodális városi mobilitás előmozdítása.	Települési tömegközlekedési járműpark megújítása, kerékpárutak, kerékpárosbarát fejlesztések támogatása (különösen a gyógyhely településeken).
3. Jobban összekapcsolt Európa a mobilitás és a regionális IKT-összekapcsoltság fokozásával	PO3.1	A digitális összekapcsoltság megerősítése.	IKT alkalmazások bevezetésének támogatása az egészségügyi intézményekben.
	PO3.2	Fenntartható, az éghajlatváltozás hatásaival szembeni reziliens, intelligens, biztonságos és intermodális TEN-T fejlesztése.	Közúti és vasúti beruházások Megye megközelíthetőségének javítására.
	PO3.3	Fenntartható, az éghajlatváltozás hatásaival szembeni reziliens, intelligens és intermodális nemzeti, regionális és helyi mobilitás kialakítása, ideértve a TEN-T-hez való hozzáférés javítását és a határon átnyúló mobilitást is.	Közúti és vasúti beruházások Megye megközelíthetőségének javítására, a Vajdasággal való összeköttetés javítására.

Szakpolitikai célkitűzés	Policy Objective/ Specific objective	Egyedi célkitűzések	Lehetséges kapcsolódási pont Bács-Kiskun megye egészségturizmusának fejlesztéséhez
4. Szociálisabb Európa a szociális jogok európai pillérének végrehajtásával	PO4.1	A munkaerőpiacok hatékonyságának növelése, és a minőségi munkavállalás javítása a szociális innováció és infrastruktúra fejlesztésével.	Egészségturisztikai hiányszakmákhoz képzések biztosítása, gyakornoki és ösztöndíjrendszer bevezetése, egészségügyi és turisztikai területen folyamatos belső képzések biztosítása.
	PO4.2	Infrastruktúrafejlesztés révén hatékonyabb hozzáférés inkluzív és minőségi szolgáltatásokhoz az oktatás, a képzés és az egész életen át tartó tanulás területén.	Egészségturisztikához köthető szakképzések és felsőfokú képzések valamint nyelvi képzések, illetve a szükséges infrastruktúra biztosítása.
	PO4.4	Az egészségügyi ellátás egyenlő igénybevétele lehetőségének biztosítása infrastruktúrafejlesztés révén, ideértve az alapellátást is.	A megyei lakosság kedvezményes hozzáféréseinek biztosítása a Megye egészségügyi szolgáltatásaihoz, az egészségügyi alapellátó intézmények párhuzamos fejlesztése, az egészségturizmusban fejlesztésével bevezetett technológiák alkalmazása az alapellátásban.
5. A polgárokhoz közelebb álló Európa- a városi, vidéki és part menti térségek fenntartható és integrált fejlesztésének elősegítése és helyi kezdeményezések révén	PO5.1	Integrált társadalmi, gazdasági és környezetvédelmi fejlődés, kulturális örökség és biztonság előmozdítása városi területeken.	Egészségturisztikai fejlesztések, gyógyhelyi fejlesztések célkitűzéshez illeszkedő elemeinek megvalósítása
	PO5.2	integrált helyi társadalmi, gazdasági és környezetvédelmi fejlődés, kulturális örökség és biztonság előmozdítása, többek között vidéki és part menti területeken, közösségvezérelt helyi fejlesztés révén is (CLLD).	Egészségturisztikai fejlesztések, tematikus hálózatok, kisteleplülések bekapcsolása, illetve kiegészítő szolgáltatások fejlesztése.

Az EU által kezdeményezett változások közül ki kell emelni az alábbiakat:

- Kereskedelmi jellegű turisztikai szolgáltatások fejlesztése csak visszatérítendő forrásokkal támogatható – ide tartozik kiemelten a fürdő- és szálláshelyfejlesztés.
- Jogszába szerint (1301/2013/EU rendelet) ún. kisléptékű turisztikai és kulturális fejlesztések valósíthatók meg EU támogatással: az EU-ban egységesen maximalizált projektméret 5 millió euró (világörökségek esetén 10 millió euró).

A hazai kormányzati politika által kezdeményezett, várt változások közül pedig az alábbiakat szükséges kiemelni:

- Az állam lehetőség szerint nem versenyezteti a saját intézményeit, hanem előre – például kormányhatározatban – rögzíti a támogatandó területeket, akár projektszinten.

- A területi szereplők – a megyék és megyei jogú városok – a korábbiaknál nagyobb szerepet kapnak a tervezésben és részben a végrehajtásban.
- Az EU érezhetően a vállalkozói aktivitás, vállalkozási tevékenységek irányába igyekszik terelni a turizmus fejlesztését, ezért felértékelődnek a közvetett (nem elsősorban turisztikai célú) támogatási lehetőségek: általános, versenyképességet növelő KKV támogatás, informatikai fejlesztések, energetikai fejlesztések, oktatás stb.
- Általánosságban, nem csak a turizmust érintően mind az EU, mind a hazai költségvetés egyre inkább előnyben részesíti vállalkozások támogatása estében a visszatérítendő források használatát.
- A jelenlegi gyakorlatnak megfelelően folytatódni fog a hazai vállalkozások gazdasági szervezetek, nonprofit és nem nyereségérdekelt szervezetek, kutató-szervezetek, egyetemek támogatása **kutatás-fejlesztés témájú pályázatokon** keresztül (piacorientált kutatás-fejlesztési és innovációs projektek, valamint ipari-szolgáltató-felsőoktatási együttműködések támogatása).
- Kutatás-fejlesztés tekintetében várhatóan folytatódnak a nemzetközi, illetve határon átnyúló támogatások, fejlesztési programok is.
- Az MTÜ desztinációs fejlesztések, valamint egyedi ötletek és niche területek támogatásával a hazai vállalkozások versenyképességét tovább erősíti.

11. A KONCEPCIÓ HATÁRON ÁTNYÚLÓ HATÁSA

Az IPA projekt megvalósulása nagy előrelépést jelent mind a Megye, mind a Vajdaság egészségturizmusának fejlődésében. Minkét partnernél felmérésre került a jelenlegi helyzet, a kereslet-kínálat, a célcsoportok és az egészségturizmusra jellemző trendek azonosításra kerültek. Összegyűjtésre kerültek mindkét térség erősségei és gyengeségei az egészségturizmus területén. Jelen dokumentumban kijelölésre kerültek a fejlesztések lehetséges irányai, az átfogó és a specifikus célok mentén pedig kirajzolódtak azok a területek, ahol a két partner további együttműködések tervez. Az alábbi táblázat bemutatja azokat az együttműködések lehetséges területeit prioritásonként, ahol a stratégiai javaslat határon átnyúló együttműködést hív életre.

12. táblázat: Határon átnyúló hatások, együttműködési lehetőségek

Stratégiai célok / Prioritások	Specifikus célok	A határon átnyúló hatások, együttműködési lehetőségek
	1.1. Az egészségturisztikai kínálat fejlesztése	Tapasztalatcsere, jó gyakorlatok közös felkutatása, közös projektgenerálás

Stratégiai célok / Prioritások	Specifikus célok	A határon átnyúló hatások, együttműködési lehetőségek
1. A Megye egészségügyi turisztikai vonzerejének javítása	1.2. Egészségturisztikai marketing fejlesztése	Közös marketing tevékenység - közös honlap, kiadványok, médiamegjelenések, vásárokon való megjelölések
	1.3. A Megye turisztikai desztinációi közti együttműködés erősítése, szinergiák kihasználása, nemzetközi kapcsolataik erősítése	Határon átnyúló tematikus utak kialakítása az egészséguturizmus területén, közös projektgenerálás, egymásra épülő szolgáltatások kialakítása, részvétel egymás fesztiváljain
2. Környezeti, gazdasági és társadalmi szempontból fenntartható egészségügyi turisztikai működés megteremtése	2.1. Az egészségügyi turisztikai szolgáltatások és vonzerők gazdasági fenntarthatóságának javítása	Tapasztalatcsere, jó gyakorlatok közös felkutatása, közös projektgenerálás
	2.2. Az egészségügyi turisztikai szolgáltatások társadalmi fenntarthatóságának erősítése	Tapasztalatcsere, jó gyakorlatok közös felkutatása, közös projektgenerálás
2. Környezeti, gazdasági és társadalmi szempontból fenntartható egészségügyi turisztikai működés megteremtése	2.3. Az egészséguturizmus környezeti fenntarthatóságának biztosítása	Tapasztalatcsere, jó gyakorlatok közös felkutatása, közös projektgenerálás
	2.4. Biotermelők bekapcsolása az egészséguturizmus rendszerébe	Tapasztalatcsere, jó gyakorlatok közös felkutatása, közös projektgenerálás, közös részvétel fesztiválokon
3. A minőségi egészséguturizmus feltételeinek megteremtése	3.1. Infrastrukturális feltételek javítása	Határon átnyúló fejlesztések elősegítése
	3.2. Jogi feltételek javítása, kedvezőbb adózási környezet megteremtése	Tapasztalatcsere, jó gyakorlatok közös felkutatása
	3.3. Egészségügyi és gyógyászati humán feltételek fejlesztése	Tapasztalatcsere, jó gyakorlatok közös felkutatása, közös projektgenerálás, orvoscsere, gyakorlati helyek biztosítása egymás intézményeiben
	3.4. Kutatási háttér megerősítése	Tapasztalatcsere, jó gyakorlatok közös felkutatása, közös projektgenerálás, orvoscsere, közös kutatások indítása, közös részvétel K+F+I típusú pályázatokon
4. A Megye gyógy- és orvosturisztikai palettájának szélesítése, kapacitásainak fejlesztése, minőségének javítása	4.1. A gyógyturizmus kínálatának fejlesztése orvosi szolgáltatásokkal	Tapasztalatcsere, jó gyakorlatok közös felkutatása, közös projektgenerálás, orvoscsere, balneoterápiás kutatások közös bonyolítása
	4.2. A gyógyfürdők minősítésének megtartása. Legalább egy helyszínen az országos fürdőminősítés megszerzése.	Tapasztalatcsere, jó gyakorlatok közös felkutatása, közös projektgenerálás
	4.3 Gyógyhelyek komplex fejlesztése	Vajdaság számára a gyógyhelyi minősítés rendszerének bemutatása, közös projektgenerálás
	4.4. Az orvosi turizmus egyedi kínálatának kialakítása a Megye kórházaiban	Tapasztalatcsere, jó gyakorlatok közös felkutatása, közös projektgenerálás, orvoscsere, gyakornoki program
5. A különböző tulajdonú szereplők, szolgáltatók érdekeinek összehangolása	5.1. Komplex fejlesztések, programok esetén szolgáltatási tartalom, helyszínek, kapacitások, humán erőforrás-stratégia összehangolása, valamint ezek közös	Tapasztalatcsere, jó gyakorlatok közös felkutatása, közös projektgenerálás, orvoscsere, gyakornoki program

Stratégiai célok / Prioritások	Specifikus célok	A határon átnyúló hatások, együttműködési lehetőségek
	monitoring tevékenységének kialakítása	
5. A különböző tulajdonú szereplők, szolgáltatók érdekeinek összehangolása	5.2. A különböző tulajdonú szolgáltatók konkrét fejlesztéseinek, közös pályázatainak összehangolása	Tapasztalatsere, jó gyakorlatok közös felkutatása, közös projektgenerálás

Forrás: Saját szerkesztés

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra A Megye egészségturizmusának célrendszere	2
2. ábra Bács-Kiskun megye SWOT-elemzése - Gyógy- és wellness turizmus	27
3. ábra Bács-Kiskun megye SWOT-elemzése - Egészségügyi/ orvos turizmus	28
4. ábra Bács-Kiskun megye SWOT-elemzése – Turizmus egyéb területei.....	30
5. ábra Bács-Kiskun megye SWOT-elemzése - Környezeti/természeti szempontok.....	30
6. ábra Bács-Kiskun megye SWOT-elemzése - Kulturális/társadalmi szempontok	31
7. ábra Bács-Kiskun megye SWOT-elemzése - Közlekedési/infrastrukturális szempontok.....	31
8. ábra Bács-Kiskun megye SWOT-elemzése – Jogi szempontok	32
9. ábra Bács-Kiskun megye SWOT-elemzése - Marketing	33
10. ábra Bács-Kiskun megye SWOT-elemzése - Humán erőforrás	33
11. ábra – A megyei egészségturizmus fejlesztésének alapelvei	38
12. ábra – Célrendszer	38
13. ábra – A desztinációs szervezet feladatai.....	58

TÁBLÁZATJEGYZÉK

1. táblázat – Az egészségturizmus keresletének jellemzői.....	4
2. táblázat - Az egészségturizmus kínálatának jellemzői.....	8
3. táblázat – Vendégéjszakák alakulása Bács-Kiskun megyei és országos összehasonlításban (2018)	12
4. táblázat - Piaci rés a fogyasztói elvárások tükrében.....	16
5. táblázat: Nemzetközi jó példák az egészségturizmusban	18
6. táblázat - Igényfelmérés eredményei	22
7. táblázat – A szomszédos országok egészségturisztikai lehetőségeinek összehasonlítása	23
8. táblázat – Prioritások, intézkedések	40
9. táblázat: A desztinációs szervezet működtetésének előnyei és hátrányai az irányító szervezet személye alapján.....	56
10. táblázat – Az egészségturizmus megjelenése az országos és térségi fejlesztési dokumentumban	61
11. táblázat: A tervezett célkitűzések kapcsolódási pontjai a Megye egészségturizmusának fejlesztéséhez	62
12. táblázat: Határon átnyúló hatások, együttműködési lehetőségek	65

Ez a dokumentum az Európai Unió pénzügyi támogatásával valósult meg a Interreg-IPA Határon Átnyúló Együtműködési Program Magyarország-Szerbia által. A tartalmáért teljes mértékben Bács-Kiskun Megye Önkormányzata vállalja a felelősséget, és az semmilyen körülmények között nem tekinthető az Európai Unió és / vagy a programot Irányító Hatóságnak állásfoglalását tükröző tartalomnak.

